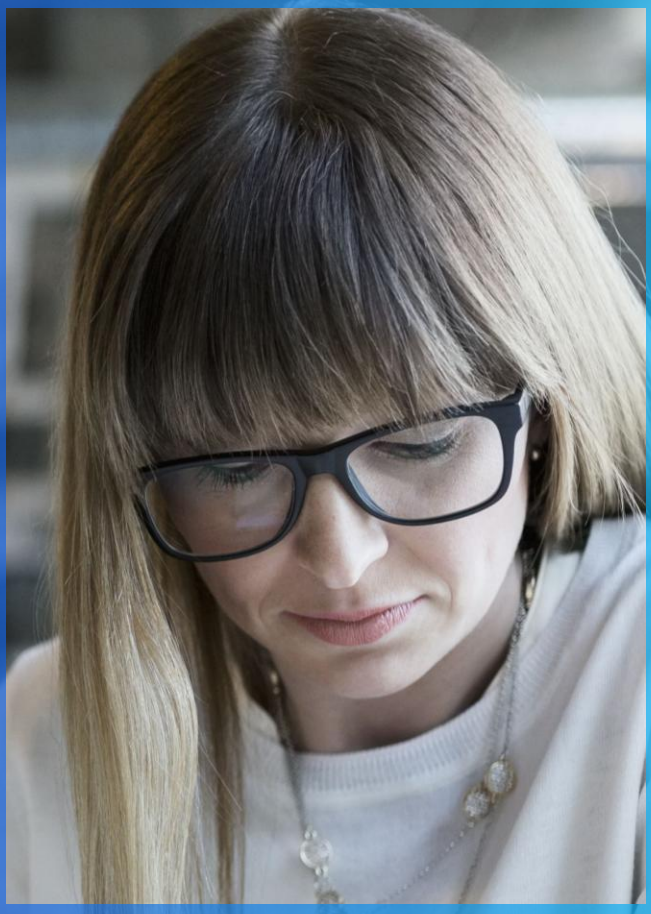

Betaalbaar-heid in balans in Nederland? Niet voor iedereen

Module 1 | Inzicht in de ontwikkeling van inkomens, uitgaven en financiële druk onder Nederlandse huishoudens

Augustus 2026

KPMG Advisory N.V.

KPMG. Make the Difference.

Colofon

Dit rapport is opgesteld door KPMG Advisory N.V.

KPMG is een wereldwijd netwerk van professionele dienstverleners op het gebied van Audit, Tax en Advisory. KPMG helpt organisaties bij het navigeren van complexe vraagstukken op het snijvlak van strategie, technologie en transformatie. In Nederland werkt KPMG met multidisciplinaire teams aan vraagstukken op het gebied van onder andere digitalisering, duurzaamheid en klantstrategie.

Auteurs

Jochem Floor, PhD (KPMG)
Maurits Denekamp (KPMG)
Suzanne Barnasconi (KPMG)
Anna Louise Custers, PhD (Hogeschool van Amsterdam)

Bijdragen van

Martino Martini (KPMG)
Emilia Klingsör (KPMG)
Idsert Holtrop (KPMG)

Contact

Voor vragen over dit rapport kunt u contact opnemen met:

Jochem Floor, PhD (KPMG)
Maurits Denekamp (KPMG)

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Managementsamenvatting

Dit onderzoeksverslag brengt feitelijk in kaart hoe betaalbaar het dagelijks leven in Nederland is, hoe die betaalbaarheid zich ontwikkelt en welke groepen huishoudens onder druk staan. Betaalbaarheid is daarbij niet alleen een kwestie van inkomensniveau, maar vooral van de verhouding tussen inkomen, noodzakelijke uitgaven en de financiële ruimte die daarna overblijft. De analyse is gebaseerd op data van het Nibud, CBS en CPB en richt zich op huishoudens met lage en middeninkomens. In het onderzoek vergelijken we inkomensgegevens met uitgavendata, waarbij we onderscheid maken tussen basisuitgaven, die staan voor een sober maar verantwoord uitgavenpatroon, en voorbeelduitgaven, die passen bij een gangbaarder bestedingspatroon. Het besteedbaar inkomen dat in de analyse wordt gebruikt, is inclusief belastingen, toeslagen en inkomensondersteuning. De uitkomsten laten dus zien hoe huishoudens ervoor staan ná de werking van het sociale vangnet.

Dit zijn de belangrijkste bevindingen in het rapport.

Grote basislasten vormen bijna de helft van de uitgaven; televisie en internet blijven relatief klein

In de onderzochte huursegmenten vormen wonen, energie, zorg en voeding samen de grootste kostenposten binnen het huishoudbudget. Deze uitgaven vertegenwoordigen in 2025 circa 50% van de maandelijkse voorbeelduitgaven bij huishoudens met een laag inkomen en circa 46% bij huishoudens met een middeninkomen. Die verhouding is zichtbaar bij zowel lage als middeninkomens, maar de betekenis ervan verschilt sterk. Middeninkomens kunnen deze lasten doorgaans dragen en houden ruimte over om te sparen of tegenvallers op te vangen. Voor lage inkomens is die ruimte veel beperkter: ook wanneer het aandeel van deze kosten vergelijkbaar is, leidt de beperkte marge in het totale budget sneller tot financiële druk.

In vergelijking met deze grotere basislasten is televisie en internet een relatief kleine en stabiele kostenpost. Voor huishoudens met een huurwoning vertegenwoordigt televisie en internet in 2025 ongeveer 2% van de totale uitgaven, zowel bij lage als bij middeninkomens. De door het Nibud gehanteerde bedragen voor televisie en internet blijven tussen 2023 en 2025 vrijwel constant. De stijging van de totale lasten komt vooral door posten zoals voeding, verzekeringen, huur en overige variabele lasten. Daarmee bepalen deze posten in belangrijke mate de financiële druk op huishoudens. Sommige posten, zoals voeding, zijn deels aanpasbaar maar blijven noodzakelijk. Andere posten, zoals wonen, energie en zorg, zijn minder flexibel of kunnen sterker schommelen. In vergelijking daarmee is televisie en internet met ongeveer 2% van de totale uitgaven een relatief kleine en stabiele kostenpost.

Inkomens groeiden sneller dan lasten, maar de marge blijft ongelijk

Gemiddeld zijn de onderzochte huishoudens er tussen 2020 en 2025 financieel op vooruitgegaan, doordat het besteedbaar inkomen sneller steeg dan de lasten. Voor huishoudens met een laag inkomen groeide het besteedbaar inkomen met circa 6% per jaar en voor middeninkomens met gemiddeld 5,6% per jaar, terwijl de lasten met circa 4,4% per jaar minder snel toenamen. Die ontwikkeling vergroot de financiële ruimte, maar niet voor iedereen in dezelfde mate. Middeninkomens behouden doorgaans flexibiliteit om te sparen of tegenvallers op te vangen. Bij lage inkomens blijft de marge beperkt, waardoor relatief kleine veranderingen in uitgaven al snel tot financiële spanning kunnen leiden.

Financiële ruimte is beperkt: lage inkomens missen marge, middeninkomens behouden flexibiliteit

Voor huishoudens met een laag inkomen is de financiële ruimte beperkt. Het inkomen is vaak voldoende om een sober maar verantwoord basisbudget te dekken, maar niet om een realistischer uitgavenpatroon met alledaagse bestedingen, zoals opgenomen in de Nibud-voorbeelduitgaven, volledig te bekostigen. Zo zijn voor een huishouden met kinderen en een koopwoning in het lage-inkomenssegment in 2025 de voorbeelduitgaven circa €935 per maand hoger dan het inkomen. Dat betekent niet dat huishoudens dit bedrag in de praktijk altijd tekortkomen; zij kunnen hun uitgaven aanpassen, interen op spaargeld, hulp ontvangen of betalingen uitstellen.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Het laat wel zien dat de ruimte voor een gangbaarder uitgavenpatroon beperkt is. Middeninkomens beschikken over meer financiële flexibiliteit, maar ook hun buffers kunnen onder druk komen te staan wanneer kosten onverwacht stijgen.

Prijsschokken werken langer door bij lage inkomens; middeninkomens zien hun buffer slinken

In een scenarioanalyse verkennen we het effect van een realistische tijdelijke kostenpiek op de financiële positie van huishoudens. Daarbij maken we onderscheid tussen een stabiel scenario en een grillig scenario met een tijdelijke prijsschok. De analyse is geen voorspelling, maar een verkenning binnen realistische economische bandbreedtes.

In het grillige scenario loopt het tekort van lage inkomens ten opzichte van de Nibud-voorbeelduitgaven met ruim €200 per maand op tijdens de prijspiek. Binnen de aannames van het grillige scenario herstelt dit tekort na de schok niet volledig. De uitgaven blijven op een hoger niveau, terwijl de inkomensgroei afvlakt. Daarmee laat de scenarioanalyse zien hoe een tijdelijke prijsschok de betaalbaarheid ook na de piek onder druk kan blijven zetten. Voor middeninkomens leidt dezelfde schok niet direct tot een tekort, maar wel tot een duidelijke afname van de financiële buffer. De analyse laat daarmee zien dat prijsschokken niet alleen tijdelijk effect hebben, maar bestaande verschillen in financiële veerkracht kunnen vergroten.

Expertreflectie: kwetsbaarheid stopt niet bij de armoedegrens – Anna Louise Custers, PhD, lector Armoede Interventies aan de Hogeschool van Amsterdam

De expertreflectie plaatst de bevindingen van dit onderzoek in een bredere context van financiële kwetsbaarheid. Beperkte financiële ruimte houdt niet op bij de armoedegrens: ook huishoudens net boven die grens kunnen weinig buffers hebben en kwetsbaar zijn voor onverwachte kosten. Tegelijkertijd laat de analyse zien dat beleid effect kan hebben; de lichte verbetering van lage inkomens ten opzichte van het basisbudget tussen 2023 en 2025 sluit aan bij inkomensondersteunende maatregelen in die periode. Een belangrijke kanttekening blijft dat gemiddelden en referentiebudgetten, zoals de basis- en voorbeelduitgaven, een noodzakelijk analytisch hulpmiddel zijn, maar de werkelijkheid onvermijdelijk vereenvoudigen. Huishoudens kunnen op papier net rondkomen, terwijl onvermijdelijke uitgaven, schuldenrisico's, beperkte buffers en de dagelijkse druk van keuzes onder schaarste maken dat betaalbaarheid in de praktijk kwetsbaarder is dan cijfers alleen laten zien.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	6
2.	Onderzoeksaanpak	8
3.	Meer inkomen, maar niet altijd meer ruimte	15
4.	Betaalbaarheid onder druk door vaste lasten en onvoorspelbare kosten	19
5.	Tussen stabiliteit en schok: huishoudens onder druk bij grillige kostenontwikkeling	24
6.	Expertreflectie: betaalbaarheid in perspectief	28
7.	Conclusie: in Nederland is rondkomen niet vanzelfsprekend	30
8.	Onafhankelijkheid en verantwoording	32
9.	Bronnenlijst	33

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

1. Inleiding

De kosten van het dagelijks leven staan volop in de schijnwerpers. De koopkracht van huishoudens in Nederland is een terugkerend thema in politieke en maatschappelijke discussies, en is in diverse media voortdurend een hot topic (NOS, 2025; Ipsos I&O, 2025; NOS, 2026). Steeds vaker luidt de vraag: kunnen mensen eigenlijk nog wel rondkomen? En zo ja, wie lukt het wel en wie lukt het niet?

Toezichthouders als de Autoriteit Consument & Markt (ACM) en onderzoeksinstituten als het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Centraal Planbureau (CPB) houden nauwlettend in de gaten hoe het besteedbaar inkomen zich ontwikkelt, wat consumenten betalen voor basisbehoeften, en hoe dit zich verhoudt tot de armoedegrens (Autoriteit Consument & Markt, 2024; Centraal Bureau voor de Statistiek, 2024; Centraal Planbureau, 2025). De ACM kijkt niet alleen naar prijzen, maar bestudeert ook of consumenten eigenlijk wel een eerlijke prijs betalen voor de producten of diensten die zij afnemen. Recent gepubliceerde rapporten tonen de grilligheid van energielasten, terwijl huur of zorgpremies een stuk stabieler blijken (Autoriteit Consument & Markt, 2024; Centraal Planbureau, 2025). In een recente analyse concludeert het CPB dat de betaalbaarheid van het leven voor het brede midden van Nederlandse huishoudens, die een besteedbaar jaarinkomen hebben tussen €21.000 en €70.000, de afgelopen jaren is toegenomen en zich ook vooruitkijkend positief ontwikkelt, met een gematigde reële inkomensgroei in 2026 (Centraal Planbureau, 2025). Tegelijkertijd waarschuwt het instituut in ramingen voor 2026 ervoor dat huishoudens rond en onder de armoedegrens zich in een kwetsbare positie bevinden (Centraal Planbureau, 2025). In de armoedemethodiek van CBS, SCP en Nibud verschilt deze grens per huishoudtype. Ter indicatie: voor een huishouden met twee kinderen in een huurwoning ligt de grens in de door ons gebruikte gegevens rond €2.500 per maand. Voor andere huishoudtypen kan deze grens hoger of lager liggen (CBS, SCP & Nibud, 2024; Centraal Bureau voor de Statistiek, 2025). Recente cijfers laten zien dat armoede zich grillig ontwikkelt: in 2024 nam het aandeel mensen in armoede licht toe, terwijl het CPB voor 2025 en 2026 opnieuw een daling verwacht. Tegelijkertijd blijft armoede-intensiteit een belangrijk aandachtspunt, omdat huishoudens die arm blijven relatief ver onder de armoedegrens kunnen zitten (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2025; Centraal Planbureau, 2026).

Het Nibud

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud, 2025) is hét onafhankelijke kenniscentrum in Nederland op het gebied van huishoudfinanciën. Het Nibud verzamelt en analyseert data over inkomsten, uitgaven en bestedingspatronen van Nederlandse huishoudens. De uitgavencijfers en normbudgetten van het Nibud vormen een belangrijke basis voor beleid, onderzoek en voorlichting rondom betaalbaarheid en financiële zelfredzaamheid.

In dit onderzoek maken we gebruik van de meest recente Nibud-data om de ontwikkeling van vaste lasten en bestedingsruimte voor verschillende typen huishoudens te analyseren. Interpretatie en conclusies zijn volledig de verantwoordelijkheid van het onderzoeksteam.

Bron: Nibud. (2025). Nibud Referentiebudgetten 2025. Utrecht: Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting.

Zorgen over de betaalbaarheid van het leven voor kwetsbare groepen in de samenleving zijn onderwerp van debat in de Tweede Kamer. Herhaalde oproepen tot gerichte maatregelen hebben inmiddels een vaste plek in het politieke discours (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2025).

Toch ontbreekt in rapportage en debat vaak een integraal beeld van de huishoudportemonnee, in het bijzonder van de verhouding tussen het besteedbaar inkomen van een huishouden en de uitgaven die nodig zijn om het dagelijks leven te bekostigen.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Dit inzicht is met name beperkt voor huishoudens met lagere inkomens, namelijk de onderste 30% van de inkomensverdeling, wat in de analyse die ten grondslag ligt aan dit rapport, duidt op een besteedbaar inkomen tot iets meer dan €32.000 per jaar. Juist in deze groepen is onvoldoende zichtbaar hoe vaste en variabele lasten zich tot elkaar verhouden, waar het onderscheid ligt tussen essentiële en minder essentiële uitgaven, en hoeveel ruimte er is om keuzes te maken binnen het budget. Daardoor blijft ook onduidelijk waar beleid het meest effectief kan worden ingezet om de financiële druk te verlichten. Zo staat het brede midden centraal in het CPB-rapport Betaalbaarheid van het leven voor middeninkomens, terwijl in ACM-rapportages en Kamervragen de nadruk ligt op afzonderlijke kostenposten (Centraal Planbureau, 2025; Autoriteit Consument & Markt, 2024; Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2025). We kunnen stellen dat inzicht in welke kostenposten het zwaarst op de huishoudportemonnee van Nederlandse huishoudens drukken hierdoor soms ontbreekt in het maatschappelijke debat. Hoe deze kostenposten zich ontwikkelen richting de toekomst is ook een blinde vlek. Ramingen van het CPB reiken in 2025 tot en met 2026, maar bieden weinig detail over de samenstelling van uitgaven voor kwetsbare groepen. Het maatschappelijke debat over betaalbaarheid heeft dus baat bij feitelijk inzicht. Daarom analyseren we hoe de mate waarin huishoudens rond kunnen komen zich ontwikkelt voor verschillende typen huishoudens, met bijzondere aandacht voor groepen met een lager besteedbaar inkomen. Met dit onderzoek beantwoorden we de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoe hebben het besteedbaar inkomen en de uitgaven van huishoudens zich ontwikkeld van 2023 tot en met 2025?
2. Welke kostenposten drukken het zwaarst op het huishoudbudget, en hoe verschillen deze tussen typen huishoudens?
3. Hoeveel ruimte is er in het huishoudboekje om te besparen, en hoe verhouden typische uitgaven zich tot het minimum dat nodig is?
4. Hoe ontwikkelen de kostenposten zich richting 2030, en wat zijn de gevolgen voor de huishoudportemonnee van het typische midden?

De indeling van dit rapport is als volgt. Als eerste lichten we de onderzoeksaanpak toe, in het bijzonder de methode achter de analyse en de typering en verdeling van Nederlandse huishoudens in segmenten die we bestuderen. In de hoofdstukken erna beantwoorden we bovenstaande onderzoeksvragen. Afsluitend brengen we in de conclusie de belangrijkste bevindingen samen.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

2. Onderzoeksaanpak

Om de betaalbaarheid van het dagelijks leven voor Nederlandse huishoudens inzichtelijk te maken, is voor dit onderzoek gekozen voor een kwantitatieve analyse. We baseren ons op data over besteedbaar inkomen en uitgaven. Besteedbaar inkomen is het inkomen dat huishoudens overhouden na aftrek van belastingen en sociale premies en na bijtelling van ontvangen uitkeringen, toeslagen en andere inkomensoverdrachten (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2024). De bronnen zijn data van het Nibud en het CBS (Nibud, 2025; Centraal Bureau voor de Statistiek, 2024) en verschillende publicaties.

Representatieve segmenten van huishoudens

In dit onderzoek analyseren we de ontwikkeling van het besteedbaar inkomen en de bestedingen van huishoudens met een laag en middeninkomen. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (2024) bestaat een huishouden uit één persoon die alleen woont of uit twee of meer personen die samen op één adres wonen en in hun levensonderhoud voorzien. Omdat de samenstelling van huishoudens in belangrijke mate de bestedingen bepaalt, richten we ons op vier illustratieve segmenten die samen een groot deel van de Nederlandse huishoudens vertegenwoordigen. Om tot deze segmenten te komen, passen we een segmentatie toe die is gebaseerd op archetypen van het Nibud, aangevuld met CBS-data over inkomensdecielen, huishoudsamenstelling en woonsituatie.

Betaalbaarheid wordt niet uitsluitend bepaald door de hoogte van het inkomen, maar in belangrijke mate ook door de samenstelling van het huishouden en de vaste lasten die daaruit voortvloeien. Een alleenstaande ouder heeft bijvoorbeeld een andere kostenstructuur dan een gepensioneerde alleenstaande of een huishouden met kinderen in een koopwoning. Woonvorm, huishoudgrootte en levensfase beïnvloeden structureel de verhouding tussen inkomen en uitgaven.

Om deze verschillen inzichtelijk te maken, hanteren wij herkenbare segmenten die zijn gebaseerd op huishoudsamenstelling en woonsituatie, gecombineerd met inkomensdecielen. Deze indeling maakt het mogelijk om niet alleen verschillen in inkomensniveau te analyseren, maar ook verschillen in kostenstructuur en financiële kwetsbaarheid tussen typen huishoudens. Bij de afbakening sluiten wij aan bij de huishoudtypologie van het Nibud. Dit maakt het mogelijk om met de gestandaardiseerde referentiebudgetten die het Nibud hanteert, inzicht te geven in de opbouw van vaste en variabele lasten en de minimaal noodzakelijke en typische uitgaven per huishoudtype. Deze typologie vullen wij aan met CBS-data over inkomensdecielen en huishoudkenmerken, om zowel verschillen in uitgavenstructuur als inkomenspositie te evalueren. Door deze combinatie kan betaalbaarheid systematisch worden geanalyseerd vanuit zowel de uitgavenkant als de inkomenskant.

Om deze segmenten concreet te maken en de Nibud-database te kunnen bevragen, zijn per huishoudtype specifieke kenmerken vastgesteld die aansluiten op de inputvariabelen van de Nibud-referentiebudgetten. De keuze voor deze datapunten is gebaseerd op de variabelen die bepalend zijn voor de opbouw van referentiebudgetten in de Nibud-methodiek. Huishoudsamenstelling, inkomensniveau (op basis van CBS-decielen) en woonsituatie vormen de kern. Aanvullende kenmerken, zoals leeftijd en mobiliteit, beïnvloeden specifieke kostenposten en zorgen ervoor dat de uitgavenstructuur per type huishouden realistisch kan worden vastgesteld. Deze datapunten vormen gezamenlijk de basis voor het bevragen van de Nibud-data en maken het mogelijk om per huishoudtype een consistente en vergelijkbare uitgavenstructuur te berekenen. De huishoudtypen zijn niet bedoeld als een een-op-een afspiegeling van de volledige Nederlandse bevolking, maar als middel om verschillen in betaalbaarheid tussen typen huishoudens inzichtelijk te maken.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

In onderstaande tabel zijn de gehanteerde huishoudtypen en bijbehorende datapunten weergegeven.

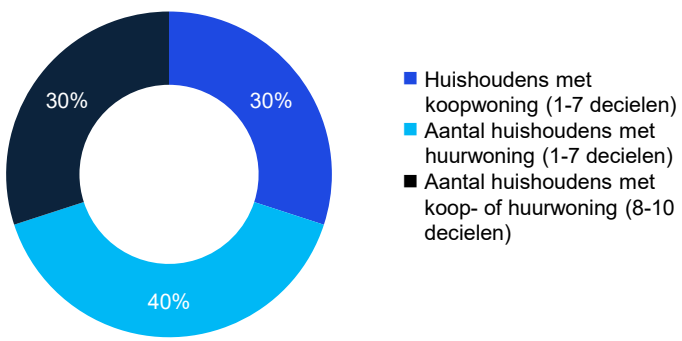
Tabel 1. Overzicht van gehanteerde huishoudtypen en bijbehorende datapunten – hiermee is de Nibud-database bevraagd om inzicht te geven in uitgavenpatronen per type huishouden

Type segment	Personen	Kinderen	Inkomen (indicatief)	Woningtype	Woning-kenmerken	Leeftijd	Mobiliteit
Alleenstaande ouder	Eén volwassene	Eén	Laag/midden (~2.500–€2.900 p/m)	Huurwoning (appartement)	Bouwjaar na 2000, energielabel B	Bouwjaar na 2000, energielabel B	Eén auto (±10.000 km/jaar)
Jongvolwassen tweepersoons-huishouden	Twee volwassenen	Geen					
Laag/midden (~€2.200–€6.400 p/m)	Huurwoning (appartement)	Bouwjaar na 2000, energielabel B	± 25-30 jaar	Geen auto			
Gepensioneerde alleenstaande	Eén volwassene	Geen	Laag/midden (~€1.500–€2.400 p/m)	Huurwoning (appartement)	Bouwjaar na 2000, energielabel B	65+	Geen auto
Huishouden met kinderen (koop)	Twee volwassenen	Twee					
Laag/midden (~€2.500–€7.000 p/m)	Koopwoning (rijtjeswoning)	WOZ ± €480.000, bouwjaar na 2000, energielabel B	± 40-45 jaar, kinderen ± 8-11 jaar	Eén auto (±15.000 km/jaar)			
Huishouden met kinderen (huur)	Twee volwassenen	Twee	Laag/midden (~€2.500–€7.000 p/m)	Huurwoning (rijtjeswoning)	Bouwjaar na 2000, energielabel B	± 40-45 jaar, kinderen ± 8-11 jaar	Eén auto (±15.000 km/jaar)

Bron: Nibud (2025); KPMG-analyse.

Figuur 1 toont de afbakening van de onderzochte populatie. Huishoudens in de inkomensdecielen 1-7 vertegenwoordigen circa 70% van alle Nederlandse huishoudens en vormen de scope van dit onderzoek. Binnen deze groep wordt onderscheid gemaakt tussen huishoudens met een koopwoning en huishoudens met een huurwoning. De hoogste inkomensdecielen (8-10) vertegenwoordigen circa 30% van de huishoudens en vallen buiten de scope van de analyse. Binnen de geselecteerde groep wordt het totaal (100%) gevormd door de verhouding tussen huishoudens met een koopwoning en een huurwoning.

Figuur 1. Verdeling van Nederlandse huishoudens met koopwoning (1-7 decielen) en huishoudens met huurwoning (1-7 decielen) en hoog inkomen (8-10 decielen, niet in scope van het onderzoek)

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2024).

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Tabel 2. Segmentatie van Nederlandse huishoudens naar type en inkomensdeciel (2025)

Type segment		Aantal huishoudens	1-3 deciel	4-7 deciel
S1	Alleenstaande ouder (1-7 decielen)	269.700	153.400	116.300
S2	Jongvolwassen tweepersoons-huishouden (1-7 decielen)	1.377. 600	462.100	915.500
S3	Gepensioneerde alleenstaande (1-7 decielen)	925.500	489.500	436.000
S4	Huishouden met kinderen en een koopwoning (1-7 decielen)	2.447.300	388.000	2.059.300
	Huishouden met kinderen en huurwoning (1-7 decielen)	3.262.400	2.059.000	1.203.400

Bron: CBS (2024); KPMG-analyse.

In Tabel 2 staan de eerdergenoemde segmenten, waarbij we ervoor hebben gekozen het segment ‘huishouden met kinderen’ (S4) op te splitsen in ‘huishouden met koopwoning’ en ‘huishouden met huurwoning’. De opsplitsing van deze groep maakt het mogelijk om verschillen in betaalbaarheid en uitgavenpatronen tussen huishoudens met een koopwoning en huishoudens met een huurwoning inzichtelijk te maken. Een andere reden voor de opsplitsing is een scenarioanalyse richting 2030, die we later toelichten. De segmenten in deze tabel zijn geselecteerd om verschillen in betaalbaarheid tussen specifieke huishoudtypen inzichtelijk te maken. Ze vormen geen volledige uitsplitsing van alle Nederlandse huishoudens. Zo omvat de categorie ‘huishouden met koopwoning’ een brede groep huishoudens, terwijl alleenstaande ouders en gepensioneerde alleenstaanden als afzonderlijke huishoudtypen zijn opgenomen om hun specifieke situatie inzichtelijk te maken. De aantallen kunnen daarom niet zonder meer bij elkaar worden opgeteld om tot het totaal aantal huishoudens te komen. De reikwijdte van ons onderzoek omvat meer dan 5,7 miljoen huishoudens in Nederland.

We verdelen net als het CBS de huishoudens naar hoogte van hun inkomen in tien gelijke groepen (decielen). Ieder deciel vertegenwoordigt dus 10% van de huishoudens. Bijvoorbeeld: het eerste deciel omvat de 10% huishoudens met het laagste inkomen, het tweede deciel de volgende 10%, enzovoort.

We onderscheiden huishoudens met een laag inkomen (onderste 30%, het 1e-3e deciel) en huishoudens met een middeninkomen (volgende 40%, 4e-7e deciel). In de visualisaties in dit rapport laten we steeds de specifieke decielen zien. Lage inkomens zijn bijvoorbeeld huishoudens waarin een bijstandsuitkering of alleen een AOW-uitkering de basis van het inkomen vormt. Middeninkomens daarentegen zijn vaak huishoudens met een meer stabiel inkomen uit arbeid of pensioen. Huishoudens met de top 30% van inkomens (het 8e tot en met het 10e deciel) nemen we niet mee in het onderzoek, omdat deze over het algemeen genoeg financiële ruimte hebben en betaalbaarheid geen groot probleem is. Deze indeling sluit aan bij de methodiek van het CBS en het CPB (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2024; Centraal Planbureau, 2025).

De analyses in dit onderzoek zijn gebaseerd op Nibud-referentiebudgetten 2023-2025, aangevuld met CBS-data over inkomen en huishoudsamenstelling. Het Nibud stelt deze budgetten jaarlijks vast op basis van actuele prijzen en normbedragen voor primaire levensbehoeften, zoals wonen, energie, voeding, vervoer en zorg. Ze geven inzicht in wat huishoudens minimaal nodig hebben om verantwoord rond te komen en wat ze in de praktijk gemiddeld besteden.

Deze referentiebudgetten zijn gebaseerd op gemiddelde en genormeerde aannames over inkomens en uitgaven van huishoudens en houden daardoor beperkt rekening met individuele omstandigheden, regionale prijsverschillen en specifieke keuzes van huishoudens. Daarnaast beschrijven de budgetten een gestandaardiseerde invulling van huishoudenstypen, terwijl de daadwerkelijke samenstelling en uitgavenpatronen in de praktijk kunnen variëren. De resultaten geven daarmee een representatief maar vereenvoudigd beeld van de financiële situatie van huishoudens.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Basisuitgaven vormen de theoretische ondergrens: het bedrag dat nodig is voor een sober maar verantwoord bestaan.

Voorbeelduitgaven tonen een realistischer bestedingspatroon, inclusief variatie in levensstijl en keuzes die veel huishoudens in de praktijk maken.

Door beide niveaus te vergelijken, brengen we in kaart waar financiële druk ontstaat tussen wat noodzakelijk is en wat feitelijk wordt uitgegeven. De data uit de Nibud-begrotingen zijn door ons bewerkt en samengebracht in een eigen dataset waarmee de ontwikkeling van uitgaven per type huishouden inzichtelijk is gemaakt.

Meer informatie over de opbouw en methodiek van de Nibud-referentiebudgetten is te vinden op:

https://www.nibud.nl/samenwerken/cijfers-en-rekentools/referentiebegrotingen/

In Tabel 3 geven we een overzicht van het gemiddeld besteedbaar inkomen en de gemiddelde uitgaven van de tien inkomensdecielen voor 2020 tot en met 2025, beide uitgedrukt in euro's per jaar*. Tabel 3 toont de ontwikkeling van besteedbaar inkomen en uitgaven per inkomensdeciel tussen 2020 en 2025. Het besteedbaar inkomen is gebaseerd op CBS-gegevens. De uitgaven zijn voor 2020 gebaseerd op de feitelijke gemiddelde bestedingen per inkomensdeciel zoals geregistreerd door het CBS. Voor de jaren 2021 tot en met 2025 zijn deze uitgaven doorgerekend op basis van de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI). De tabel geeft daarmee inzicht in de ontwikkeling van de verhouding tussen inkomen en uitgaven per deciel.

Tabel 3. Overzicht van inkomensdecielen van Nederlandse huishoudens, 2020-2025 (in euro gemiddeld per jaar)

Inkomensdeciel		2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	Besteedbaar inkomen	10.200	10.900	12.100	12.800	13.632	14.354
	Uitgaven	19.300	19.783	22.117	22.780	23.327	23.957
2	Besteedbaar inkomen	19.500	20.200	21.700	23.500	25.028	26.354
	Uitgaven	20.600	21.115	23.607	24.315	24.898	25.571
3	Besteedbaar inkomen	24.300	25.200	26.700	28.800	30.672	32.298
	Uitgaven	23.900	24.498	27.388	28.210	28.887	29.667
4	Besteedbaar inkomen	29.300	30.500	32.100	34.400	36.636	38.578
	Uitgaven	27.800	28.495	31.857	32.813	33.601	34.508
5	Besteedbaar inkomen	34.900	36.400	38.200	40.800	43.452	45.755
	Uitgaven	30.800	31.570	35.295	36.354	37.227	38.232
6	Besteedbaar inkomen	41.800	43.600	45.900	49.000	52.185	54.951
	Uitgaven	34.500	35.363	39.535	40.721	41.699	42.825
7	Besteedbaar inkomen	50.000	52.200	54.900	58.800	62.622	65.941
	Uitgaven	39.200	40.180	44.921	46.269	47.379	48.659
8	Besteedbaar inkomen	59.300	62.000	65.300	69.900	74.444	78.389
	Uitgaven	44.100	45.203	50.536	52.052	53.302	54.741
9	Besteedbaar inkomen	72.000	75.400	79.300	84.800	90.312	95.099
	Uitgaven	50.000	51.250	57.298	59.016	60.433	62.065
10	Besteedbaar inkomen	122.900	128.700	136.200	147.500	157.088	165.413
	Uitgaven	62.000	63.550	71.049	73.180	74.937	76.960

Bron: CBS StatLine (2025): Inkomen van huishoudens 2020-2023, Bestedingen van huishoudens in 2020 en Consumentenprijsindex 2021-2025, Ontwikkeling van cao-lonen 2024-2025; KPMG-analyse.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

In Tabel 3 is te zien dat de gemiddelde uitgaven in de laagste twee inkomensdecielen over het algemeen hoger liggen dan het gemiddeld besteedbaar inkomen. Zo komt er voor een huishouden in het tweede deciel in 2022 gemiddeld €21.700 binnen, terwijl de gemiddelde uitgaven €23.607 bedragen. Dit verschil wijst op financiële kwetsbaarheid, maar betekent niet dat alle huishoudens in deze groepen schulden opbouwen. In de praktijk kunnen huishoudens op verschillende manieren met dit verschil omgaan: door minder uit te geven dan het gemiddelde uitgavenpatroon, in te teren op spaargeld, hulp te ontvangen, betalingen uit te stellen of schulden aan te gaan. Vanaf het vierde deciel ligt het gemiddelde inkomen hoger dan de gemiddelde uitgaven, waardoor er meer ruimte ontstaat voor sparen of het opvangen van onvoorziene kosten.

De verschillen tussen de decielen zijn aanzienlijk. Waar het besteedbaar inkomen in deciel 1 in 2025 €14.354 bedraagt tegenover uitgaven van €23.957, is dat in deciel 10 respectievelijk €165.413 en €76.960. Groei in het inkomen is zichtbaar voor alle decielen. Tegelijkertijd blijven noodzakelijke uitgaven een groot deel van het huishoudbudget opeisen, waardoor de financiële ruimte voor lagere inkomens beperkt blijft of zelfs afwezig is. De stijging van de uitgaven wordt zowel gedreven door externe factoren, zoals prijsstijgingen, als door eigen keuzes, namelijk om meer uit te geven wanneer het inkomen stijgt.

Afbakening armoedegrens

Armoede kent in Nederland meerdere definities. Zo publiceerde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) lange tijd cijfers op basis van de lage-inkomensgrens, terwijl het CBS en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) ook werkten met het zogenoemde niet-veel-maar-toereikend-criterium, gebaseerd op minimale noodzakelijke uitgaven. In 2024 is een nieuwe, gezamenlijke armoedemeting geïntroduceerd door CBS, SCP en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting, waarin inkomen wordt afgezet tegen actuele referentiebudgetten voor basale participatie (CBS, SCP, Nibud, 2024). In dit rapport sluiten wij aan bij deze meest recente, gezamenlijke armoededefinitie. Deze keuze waarborgt aansluiting bij de actuele nationale armoedestatistiek, maakt vergelijking met recente beleidsrapportages mogelijk en biedt een methodologisch consistent kader voor trend- en scenarioanalyse. Tegelijkertijd benadrukken wij dat financiële kwetsbaarheid breder is dan inkomen alleen; ook huishoudens net boven de armoedegrens kunnen beperkte buffers hebben en betaalbaarheidsrisico's ervaren.

Ter oriëntatie: volgens de meest recente CBS-publicatie Leven in armoede 2025 leefden in 2024 ongeveer 551.000 mensen in een arm huishouden, gelijk aan 3,1% van de bevolking. Dit aandeel lag hoger dan in 2023, toen het 2,7% bedroeg. Deze armoedemeting is gebaseerd op de gezamenlijke methode van CBS, SCP en Nibud, waarin het besteedbaar inkomen van huishoudens wordt afgezet tegen referentiebudgetten voor minimale maatschappelijke participatie. De armoedegrens verschilt daarbij per huishoudtype. Ter indicatie: voor een huishouden met twee kinderen in een huurwoning ligt deze grens rond €2.500 netto per maand.

De cijfers in Tabel 3 zijn niet bedoeld om deze armoedemeting een-op-een te reproduceren. De tabel laat op basis van inkomensdecielen zien hoe gemiddeld besteedbaar inkomen en gemiddelde uitgaven zich tot elkaar verhouden. Daarmee wordt vooral zichtbaar waar financiële kwetsbaarheid kan ontstaan: in de onderste decielen liggen inkomens en uitgaven dicht bij elkaar of overstijgen de uitgaven het inkomen. Dat betekent niet automatisch dat alle huishoudens in deze decielen onder de armoedegrens vallen, maar wel dat de financiële ruimte beperkt is en dat huishoudens gevoelig zijn voor hogere vaste lasten, onverwachte kosten of het wegvallen van ondersteuning. Zo ontstaat er een structureel spanningsveld tussen inkomen en uitgaven: niet alleen vanwege de hoogte van het inkomen, maar juist door de samenstelling van de uitgaven en de krappe marge tussen basis- en voorbeelduitgaven.

Terugblik: ontwikkeling van besteedbaar inkomen en uitgaven

In Hoofdstuk 3 kijken we terug op de ontwikkeling van het besteedbaar inkomen en de uitgaven van Nederlandse huishoudens op jaarbasis in de periode 2020 tot en met 2025. Hiervoor gebruiken we data van het CBS over inkomensdecielen, gecombineerd met Nibud-uitgavenpatronen. In het bijzonder kijken we naar inkomen, voorbeelduitgaven en basisuitgaven.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

De ontwikkeling van het besteedbaar inkomen is gebaseerd op CBS-gegevens voor 2020-2023 en op cao-ontwikkelingen voor 2024-2025. Voor de uitgaven op jaarbasis is 2020 gebaseerd op CBS-data en is 2021-2025 berekend op basis van de consumentenprijsindex (CPI) (Centraal Bureau voor de Statistiek 2024; Centraal Planbureau 2025). We gebruiken in dit hoofdstuk specifieke decielen om elk inkomenssegment te illustreren: het tweede en het derde deciel voor lage inkomens en het midden van het vijfde en het zesde deciel voor middeninkomens. Deze terugblik biedt een feitelijk kader waartegen we de latere, meer gedetailleerde analyses per huishoudenstype en de scenarioanalyse kunnen plaatsen. Zo wordt zichtbaar hoe de financiële ruimte van huishoudens zich sinds 2020 heeft ontwikkeld en in welke mate stijgende kosten de inkomensgroei eventueel hebben gecompenseerd.

Analyse: ontwikkeling van het bestedingspatroon

In Hoofdstuk 4 analyseren we de verdeling van vaste en variabele lasten voor huishoudens in het segment ‘huishouden met een huurwoning’ in het tweede en het derde deciel en in het midden van het vijfde en het zesde deciel. Dit doen we over de periode van 2023 tot en met 2025. Hierin maken we het onderscheid tussen basisuitgaven en voorbeelduitgaven zoals deze zijn gedefinieerd door het Nibud (zie kader op pagina 11).

De analyse is gebaseerd op een koppeling van twee databronnen. We gebruiken de gemiddelde besteedbare inkomens per segment uit de CBS-data en koppelen deze aan de Nibud-referentiebudgetten per huishoudenstype. Wanneer een exact overeenkomend inkomensniveau in de Nibud-dataset ontbreekt, gebruiken we het dichtstbijzijnde beschikbare referentiebudget. Op deze manier ontstaat voor elk segment een samenhangend en realistisch beeld van het bestedingspatroon van Nederlandse huishoudens.

Het Nibud hanteert basisbudgetten in analyses van typen huishoudens. Dit zijn normatieve uitgavenpatronen die uitgaan van verantwoord en sober financieel gedrag. Deze budgetten worden breed toegepast in analyses en beleidsadvies, maar zijn vooral relevant voor huishoudens met een laag inkomen, waar de spanning tussen inkomen en noodzakelijke uitgaven het grootst is (Nibud, 2025).

In Hoofdstuk 3 onderzoeken we in hoeverre het inkomen per segment toereikend is om basis- en voorbeelduitgaven te dekken. Ook kijken we hoe uitgaven zijn opgebouwd; dat gebeurt in Hoofdstuk 4.

Blik vooruit

In dit onderzoek doen we een eenvoudige scenarioanalyse die tot 2030 reikt. Dat doen we om te begrijpen hoe betaalbaarheid van het leven van huishoudens zich kan ontwikkelen onder verschillende economische omstandigheden. De periode tot en met 2025 laat zien hoe inkomen en uitgaven zich in recente jaren hebben ontwikkeld, maar zegt weinig over wat er gebeurt als prijzen of lonen sterk schommelen. Vaste lasten als wonen, energie of zorg kunnen structureel zwaar op het huishoudbudget drukken, en als daar al een beperkte verandering in inflatie of loonontwikkeling plaatsvindt, heeft dat mogelijk grote gevolgen voor de financiële ruimte van huishoudens.

We kiezen in dit hoofdstuk een huishouden met koopwoning en middeninkomen als representatie van het ‘typische midden’ op basis van de volgende overwegingen. Ten eerste wordt type huishouden in rapportages van het Nibud en het CPB met regelmaat meegenomen als referentie voor middeninkomens. Daarnaast heeft deze groep structureel vaste lasten als hypotheek, energie en zorg, die zich dankzij een grillige ontwikkeling in recente jaren goed lenen voor modellering in scenarioanalyses. Ten slotte geldt het huishouden met koopwoning beleidsmatig als herkenbaar en relevant referentiepunt.

Voor deze scenarioanalyse verkennen we twee varianten, beschreven in Tabel 4. In een toekomstverkenning genaamd ‘het normale scenario’ stijgen alle uitgaven jaarlijks met 3%, gelijk aan de verwachte inflatie, wat een stabiel economisch beeld zonder grote schokken geeft. In het tweede scenario, het grillige, wordt een plotselinge, forse stijging van de energiekosten gesimuleerd. In het derde jaar stijgen de energiekosten sterk ten opzichte van het jaar ervoor, waarna ze het jaar daarop weer dalen, maar wel hoger blijven dan het oorspronkelijke niveau. Zo wordt zichtbaar wat het effect is van een tijdelijke kostenpiek op de betaalbaarheid voor huishoudens met een laag inkomen en een koopwoning.

KPMG
© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

De gekozen aannames sluiten aan bij de macro-economische ramingen van het CPB (2025) en bij de prijsschokken die Nederland in 2022-2023 doormaakte. Het normale scenario weerspiegelt een stabiele economie waarin lonen eerst relatief sterk stijgen maar daarna afvlakken en inflatie geleidelijk aan daalt. Het grillige scenario simuleert een tijdelijke energieprijspiek vergelijkbaar met die in 2022 en blijvend hogere prijzen, om te onderzoeken hoe een nieuwe schok de betaalbaarheid zou beïnvloeden. De analyse is daarmee geen voorspelling, maar een verkenning binnen realistische economische bandbreedtes.

Voor de scenarioanalyse is de Nibud-data van 2025 op basis van aannames doorgeprojecteerd tot 2030, waarbij voor elk jaar afzonderlijk de verwachte loon- en prijsontwikkeling uit het Centraal Economisch Plan 2025 van het CPB (2025) is toegepast. De berekening houdt rekening met een geleidelijke afvlakking van de loonstijging en een daling van de inflatie van ongeveer 2,6% in 2025 naar de langjarige verwachting van 2% in 2030 (Centraal Planbureau, 2025).

Aanvullende expertreflectie

Naast de kwantitatieve analyse van inkomens- en uitgavendata is een onafhankelijke expertreflectie opgenomen in dit rapport. Deze reflectie heeft als doel de onderzoeksbevindingen te plaatsen in een bredere sociaal-economische context en te duiden wat de uitkomsten betekenen voor structurele betaalbaarheid en bestaanszekerheid in Nederland.

Voor deze reflectie is Anna Louise Custers (Hogeschool van Amsterdam), lector Armoede Interventies en expert op het gebied van armoede en sociale ongelijkheid, gevraagd om vanuit haar academische expertise te reageren op de resultaten van het onderzoek. De expertreflectie maakt geen deel uit van de kwantitatieve analyse en is niet richtinggevend geweest voor de onderzoeksopzet of conclusies. De inhoud van de reflectie komt volledig voor rekening van Anna Louise Custers.

Met deze onderzoeksopzet leggen we het fundament voor een feitelijke analyse van de financiële ruimte van Nederlandse huishoudens. In het volgende hoofdstuk, ‘Meer inkomen, maar niet altijd meer ruimte’, laten we zien hoe inkomens en uitgaven zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.

We onderzoeken of de inkomensgroei van de afgelopen periode ook heeft geleid tot meer ruimte in het huishoudbudget, en voor wie dat wel of juist niet geldt. Daarmee verschuift de focus van methode naar realiteit: van cijfers en segmenten naar de vraag hoe betaalbaarheid in de praktijk uitpakt voor verschillende groepen huishoudens.

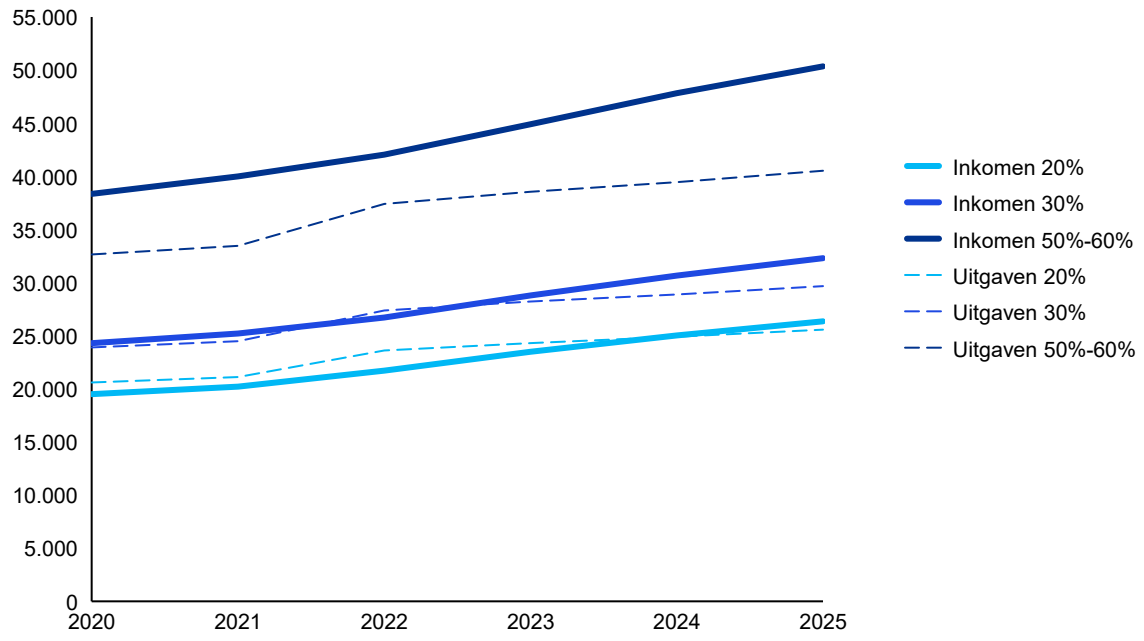
© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

3. Meer inkomen, maar niet altijd meer ruimte

Om te beginnen kijken we naar de ontwikkeling van het besteedbaar inkomen van Nederlandse huishoudens tussen 2020 en 2025. Grafiek 1 toont de ontwikkeling van het besteedbaar inkomen en de gemiddelde uitgaven over die periode voor huishoudens met een laag inkomen (2e en 3e inkomensdeciel) en een middeninkomen (midden van het 5e en 6e deciel). Deze cijfers zijn gebaseerd op CBS-data (2024) en geven een algemeen beeld van de ontwikkeling van inkomen en uitgaven per inkomensdeciel. Daarmee vormt Grafiek 1 het feitelijke kader voor de verdere analyse.

In de daaropvolgende analyses verdiepen we dit beeld met behulp van de Nibud-referentiebudgetten. Waar CBS-data inzicht geeft in de ontwikkeling op het niveau van inkomensdecielen, maken de Nibud-data het mogelijk om per huishoudtype onderscheid te maken tussen basisuitgaven en voorbeelduitgaven. Zo combineren we het macrobeeld van inkomens- en uitgavenontwikkeling met een meer gedetailleerde analyse van betaalbaarheid op huishoudniveau.

Grafiek 1. Ontwikkeling van besteedbaar inkomen en uitgaven, 2020-2025 – huishouden met laag inkomen (2e en 3e deciel) en middeninkomen (midden van 5e en 6e deciel) [(in euro gemiddeld per jaar)]

Bron: CBS StatLine (2025): Inkomen van huishoudens 2020-2023, Bestedingen van huishoudens in 2020 en Consumentenprijsindex 2021-2025, Ontwikkeling van cao-lonen 2024-2025; KPMG-analyse.

In de afgelopen jaren zagen Nederlandse huishoudens het inkomen stijgen. Op het eerste gezicht een positief gegeven, maar meer geld leidt niet altijd tot voldoende financiële ruimte. Huishoudens met een laag inkomen hebben, zoals verwacht, minder financiële ruimte dan huishoudens met een middeninkomen.

In Grafiek 1 zien we dat huishoudens met een laag inkomen, aangeduid door de vaste lichtblauwe lijn voor deciel 2 en de donkerblauwe voor deciel 3, nauwelijks financiële ruimte binnen het huishoudbudget ervaren.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Leggen we aandacht bij deciel 3, dan zien we dat de situatie vanaf 2023 beter wordt; dan ligt het inkomen immers boven de uitgaven. Deze ontwikkeling valt samen met een periode waarin verschillende inkomensondersteunende maatregelen zijn genomen, waaronder verhogingen van het minimumloon, daaraan gekoppelde uitkeringen, het kindgebonden budget en de huurtoeslag (Centraal Planbureau, 2024; Nibud, 2023). Hoewel deze analyse geen uitspraken doet over causaliteit, is het aannemelijk dat dergelijke maatregelen hebben bijgedragen aan de relatief sterke inkomensgroei in de lagere inkomensdecielen. Het derde deciel lijkt te profiteren, want voor het tweede deciel komt het inkomen pas vanaf begin 2024 iets boven de uitgaven uit. Gemiddeld genomen groeide in het tweede deciel het inkomen met 6,2%, van €19.500 per jaar in 2020 naar €26.354 per jaar in 2025, terwijl de uitgaven, de onderbroken lichtblauwe lijn, minder snel stegen – namelijk met zo'n 4,4%, van €20.600 naar €25.571. Tot en met 2023 was er sprake van een tekort, maar vanaf 2024 is het inkomen iets hoger dan de uitgaven. Het is een overschot van ongeveer €130 dat in 2025 oploopt naar €783. Dit is een beperkte marge, waardoor deze huishoudens kwetsbaar blijven voor onverwachte kosten.

We kijken naar gemiddelden. Sommige huishoudens zullen dus een groter overschot hebben, terwijl andere nog te maken hebben met een tekort. Het gemiddelde maskeert verschillen binnen de groep; kwetsbare huishoudens kunnen ondanks het positieve gemiddelde structureel in de knel blijven zitten, terwijl andere juist meer financiële ruimte ervaren. Keuzes in bestedingen blijven noodzakelijk, bijvoorbeeld besparen op voeding of vrije tijd, of aanvullende bekostiging zoeken via toeslagen of leningen.

Financiële ademruimte is er wel voor huishoudens met een middeninkomen. Het inkomen onder deze groep stijgt met zo'n 5,6% per jaar tussen 2020 en 2025, van €38.350 naar €50.353, terwijl de uitgaven minder snel oplopen met 4,4%, van €32.650 naar €40.528. Er is geld om te sparen of om onverwachte kosten op te vangen, iets wat voor huishoudens met een laag inkomen niet is weggelegd.

Grafiek 1 toont gemiddelden, maar er is ook een verschil tussen inkomens en uitgaven van huishoudens op basis van de samenstelling ervan. Daarom nemen we in Tabel 4a en Tabel 4b onder de loep hoe inkomen en uitgaven zich verhouden voor verschillende typen huishoudens. In de eerste plaats laat Tabel 4a de ontwikkeling zien van het besteedbaar inkomen en de uitgaven voor huishoudens met een laag inkomen in het derde deciel; dat zijn de Nederlandse huishoudens met inkomens in de laag van 20% tot 30%, tussen 2023 en 2025. De cijfers zijn gebaseerd op de meest recente Nibud-data, waarin zowel de basisuitgaven als de voorbeelduitgaven per huishoudenstype zijn opgenomen.

Tabel 4a. Ontwikkeling van besteedbaar inkomen en uitgaven per huishoudenstype – laag inkomen (3e deciel) 2023-2025 (in euro per maand)

Type huishouden	2023	2024	2025
Huishouden met koopwoning			
Inkomen	2.433	2.591	2.724
Uitgaven voorbeeld	3.516	3.581	3.659
Uitgaven basis	2.433	2.466	2.543
Huishouden met huurwoning			
Inkomen	2.392	2.547	2.679
Uitgaven voorbeeld	3.225	3.273	3.359
Uitgaven basis	2.340	2.361	2.416
Alleenstaande ouder			
Inkomen	2.400	2.556	2.688
Uitgaven voorbeeld	2.502	2.574	2.639
Uitgaven basis	1.545	1.553	1.598
Jongvolwassen tweepersoonshuishouden			
Inkomen	2.450	2.609	2.744
Uitgaven voorbeeld	3.207	3.246	3.325
Uitgaven basis	1.993	2.004	2.046
Gepensioneerde alleenstaande			
Inkomen	2.367	2.520	2.651
Uitgaven voorbeeld	2.546	2.619	2.680
Uitgaven basis	1.312	1.312	1.343

Bron: CBS (2025); Nibud (2025); KPMG-analyse.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

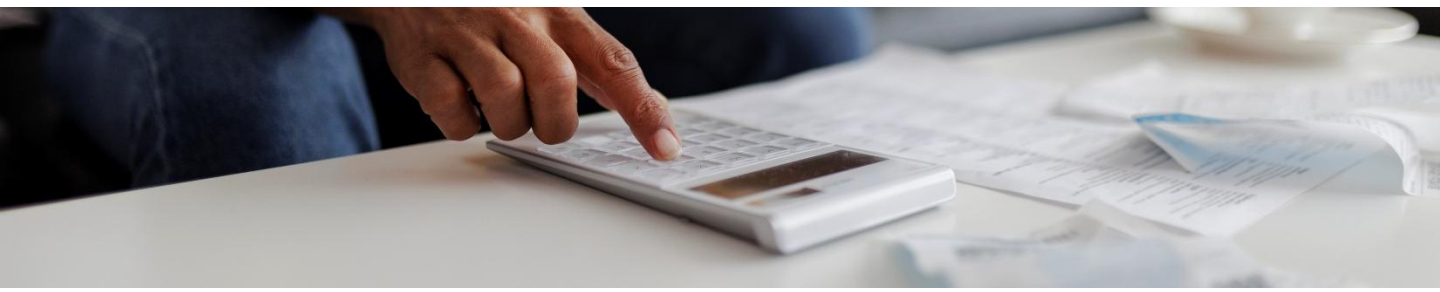
Tabel 4a laat aan de hand van het derde inkomensdeciel zien dat zowel het inkomen als de uitgaven van huishoudens met een laag inkomen stijgen in alle segmenten tussen 2023 en 2025. De financiële ruimte verbetert licht, maar blijft voor de meeste huishoudtypen ontoereikend om de voorbeelduitgaven volledig te dekken. Opvallend is dat de alleenstaande ouder in 2025 net boven de voorbeelduitgaven uitkomt, met een verschil van €49 per maand. Ook de gepensioneerde alleenstaande komt relatief dichtbij: daar ligt het inkomen in 2025 nog €29 per maand onder de voorbeelduitgaven. Voor huishoudens met kinderen in een koop- of huurwoning en voor jongvolwassen tweepersoonshuishoudens blijft het verschil aanzienlijk groter. Dit laat zien dat financiële kwetsbaarheid niet alleen samenhangt met inkomensniveau, maar ook sterk verschilt naar huishoudsamenstelling en kostenstructuur. Vooral huishoudens met kinderen in een koop- of huurwoning binnen het derde deciel kunnen de basisuitgaven maar net bekostigen. Andere huishoudtypen, zoals jongvolwassen tweepersoonshuishoudens, zitten daar iets ruimer boven, terwijl alleenstaande ouders en gepensioneerde alleenstaanden dichter in de buurt komen van de voorbeelduitgaven. Dit onderstreept dat financiële kwetsbaarheid binnen hetzelfde inkomensdeciel sterk verschilt naar huishoudsamenstelling en kostenstructuur. Huishoudens met lagere inkomens, in het eerste en tweede deciel, zullen naar verwachting nog scherpere keuzes moeten maken in hun bestedingen en hebben vaker ondersteuning nodig om rond te komen.

Vooral bij huishoudens met een koop- of huurwoning blijft het tekort groot: in 2025 liggen de maandelijkse voorbeelduitgaven respectievelijk €935 en €680 hoger dan het inkomen. Huishoudens met een laag inkomen komen structureel niet uit als ze een uitgavenpatroon volgen dat boven het minimum van de basisuitgaven ligt. Dit benadrukt de kwetsbare positie van deze groepen en de noodzaak om keuzes te maken in het huishoudbudget, zoals bezuinigen of aanvullende financiering vinden.

Wanneer we kijken naar het basisuitgavenpatroon, het minimale bestedingsniveau dat volgens het Nibud (2025) nodig is om rond te komen, blijkt dat alle huishoudtypen in het derde deciel dit niveau van 2023 tot en met 2025 kunnen dekken. De verschillen in het derde deciel zijn behoorlijk: gepensioneerde alleenstaanden en alleenstaande ouders houden ruim financiële ruimte over, respectievelijk €1308 en €1090 in 2025. Huishoudens in de brede zin met een koop- of huurwoning kennen slechts een beperkte marge, respectievelijk €181 en €263 in 2025. In principe is het basispatroon haalbaar, maar de analyse laat zien hoe klein de financiële bewegingsruimte kan zijn. Een stijging van vaste lasten of energiekosten kan de begroting van vooral grotere huishoudens al snel weer onder druk zetten.

Opvallend is dat de financiële ruimte ten opzichte van het basisuitgavenpatroon verschilt per huishoudtype. Huishoudens met kinderen in een koop- of huurwoning leven in deze analyse dichter op het basisbudget, terwijl alleenstaande ouders en gepensioneerde alleenstaanden relatief meer ruimte laten zien ten opzichte van dat minimum. Jongvolwassen tweepersoonshuishoudens nemen een tussenpositie in. Dit verschil kan samenhangen met de manier waarop inkomensondersteuning, toeslagen en huishoudsamenstelling doorwerken in het besteedbaar inkomen en de noodzakelijke uitgaven, maar op basis van deze analyse kan daar geen causale verklaring aan worden verbonden.

De cijfers illustreren dat huishoudens met een laag inkomen tussen 2023 en 2025 enige verbetering laten zien: hun ruimte ten opzichte van het basisbudget neemt toe. Tegelijkertijd blijft de financiële positie kwetsbaar, omdat de meeste huishoudtypen nog onvoldoende ruimte hebben om de voorbeelduitgaven volledig te dekken.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Tabel 4b. Ontwikkeling van besteedbaar inkomen en uitgaven per huishoudenstype middeninkomen (midden van 5e-6e deciel), 2023-2025 (in euro per maand)

Type huishouden	2023	2024	2025
Huishouden met koopwoning			
Inkomen	3.750	3.993	4.200
Uitgaven voorbeeld	3.898	3.992	4.090
Uitgaven basis	2.445	2.466	2.543
Huishouden met huurwoning			
Inkomen	3.725	3.967	4.172
Uitgaven voorbeeld	3.600	3.652	3.745
Uitgaven basis	2.340	2.361	2.416
Alleenstaande ouder			
Inkomen	3.713	3.954	4.158
Uitgaven voorbeeld	2.868	2.923	3.009
Uitgaven basis	1.545	1.553	1.598
Jongvolwassen tweepersoonshuishouden			
Inkomen	3.759	4.003	4.210
Uitgaven voorbeeld	3.658	3.712	3.799
Uitgaven basis	1.993	2.004	2.046
Gepensioneerde alleenstaande			
Inkomen	3.680	3.918	4.121
Uitgaven voorbeeld	3.013	3.072	3.155
Uitgaven basis	1.312	1.312	1.343

Bron: CBS (2025); Nibud (2025); KPMG-analyse.

Tabel 4b toont hoe het besteedbaar inkomen en de uitgaven zich tussen 2023 en 2025 ontwikkelen voor huishoudens met een middeninkomen, aan de hand van het midden van het vijfde en het zesde deciel. De cijfers komen uit Nibud-datasets 2023 tot en met 2025 en tonen zowel het basisuitgavenpatroon (minimaal noodzakelijk) als het voorbeelduitgavenpatroon (realistische bestedingen). Voor dit segment zien we dat het inkomen dicht bij het uitgavenvoorbeeld van Nibud (2024) zit; het is representatief voor uitgaven in de middenlaag van de huishoudens in dit onderzoek. In tegenstelling tot de laagste inkomenssegmenten laten vrijwel alle middeninkomenshuishoudens een structureel overschot zien: het besteedbaar inkomen ligt in alle jaren boven zowel het basis- als het voorbeelduitgavenpatroon. Bijvoorbeeld: een huishouden met een koopwoning ziet het inkomen stijgen van €3.750 naar €4.200 per maand, terwijl de voorbeelduitgaven oplopen van €3.898 naar €4.090. Deze huishoudens kunnen niet alleen voorzien in hun basisbehoeften, maar ze kunnen ook het ruimere uitgavenpatroon bekostigen. Er is zelfs wat ruimte voor sparen of onvoorziene kosten.

De huishoudens met een alleenstaande ouder, twee jongvolwassenen en een gepensioneerde alleenstaande kunnen voorzien in de basisuitgaven. Kijken we bijvoorbeeld naar de gepensioneerde alleenstaande, dan zien we dat in 2025 het inkomen €4.121 is, terwijl de basisuitgaven €1.343 bedragen. De voorbeelduitgaven liggen hoger, maar voor zowel de alleenstaande ouder als de gepensioneerde is er een ruimte van ongeveer €1.000.

Inkomensgroei biedt niet altijd financiële verlichting

Over de breedte bekeken valt de stijging van middeninkomens met gemiddeld 5,6% per jaar over de periode 2020 tot 2025 van Nederlandse huishoudens over de afgelopen jaren heen op, terwijl de lasten minder hard groeiden, met rond 4,4% per jaar. Bij een strikt sober uitgavenpatroon is het mogelijk om rond te komen, maar de marge is klein en gevoelig voor onverwachte kostenstijgingen. Middeninkomens profiteren wél van inkomensgroei en houden ruimte over voor sparen of onvoorziene uitgaven. Dit benadrukt dat inkomensgroei op zichzelf geen garantie biedt voor verbeterde betaalbaarheid, zeker niet aan de onderkant van de inkomensverdeling.

De vergelijking tussen lage en middeninkomens maakt zichtbaar dat betaalbaarheid niet automatisch verbetert met inkomensgroei. Waar het midden de ruimte houdt om te sparen of schommelingen op te vangen, blijft de onderkant structureel genoodzaakt om keuzes te maken in hoe ze geld uitgeven. Zelfs bij een sober uitgavenpatroon staan veel huishoudens onder druk. Dit benadrukt dat betaalbaarheid niet alleen afhankelijk is van wat er binnenkomt, maar vooral van hoe de uitgaven zijn opgebouwd. In het volgende hoofdstuk verdiepen we deze analyse: we kijken naar welke vaste lasten het zwaarst drukken op het huishoudbudget, en waarom juist die kosten de financiële ruimte van huishoudens zo sterk bepalen.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

4. Betaalbaarheid onder druk door vaste lasten en onvoorspelbare kosten

Vaste lasten zoals wonen, energie en verzekeringen, gecombineerd met variabele uitgaven als boodschappen en huishoudelijke aankopen, bepalen in hoge mate de betaalbaarheid van het dagelijks leven. In dit hoofdstuk kijken we naar de belangrijkste kostenposten in het Nederlandse huishouden en naar hoe men de balans probeert te vinden tussen wat er binnenkomt en wat er nodig is om rond te komen.

In het bijzonder zijn we geïnteresseerd in kostenposten die zwaar wegen binnen het huishoudbudget, zoals wonen, energie, zorg en overige variabele lasten, en in de mate waarin huishoudens deze lasten kunnen dragen. Hiervoor gebruiken we de voorbeelduitgaven van het Nibud, die een realistische weergave geven van het feitelijke bestedingspatroon van huishoudens en daarmee van de financiële druk die zij kunnen ervaren. Daarnaast kijken we naar de basisuitgaven zoals gedefinieerd door het Nibud (2025): het minimale, sobere bestedingspatroon dat aangeeft wat strikt genomen nodig is om rond te komen.

Voor de basisuitgaven hanteert het Nibud voor de meeste kostenposten vergelijkbare bedragen, ongeacht het inkomensniveau van het huishouden. Alleen bij enkele overige vaste en variabele lasten zien we verschillen tussen lage en middeninkomens. Daarom bespreken we de ontwikkeling van de basisuitgaven één keer als algemeen referentiepunt. Voor de voorbeelduitgaven maken we wel onderscheid tussen lage en middeninkomens, omdat deze uitgaven sterker samenhangen met het feitelijke bestedingspatroon en daardoor beter inzicht geven in de verschillen tussen huishoudens.

Door inzichtelijk te maken welke uitgaven het zwaarst drukken op het huishoudbudget, ontstaat een beter beeld van de financiële ruimte waarover verschillende huishoudens beschikken. Als eerste richten we onze blik op huishoudens die huren in het tweede inkomensdeciel. We tonen dit segment omdat het representatief is voor huishoudens die structureel moeite hebben om financieel rond te komen.

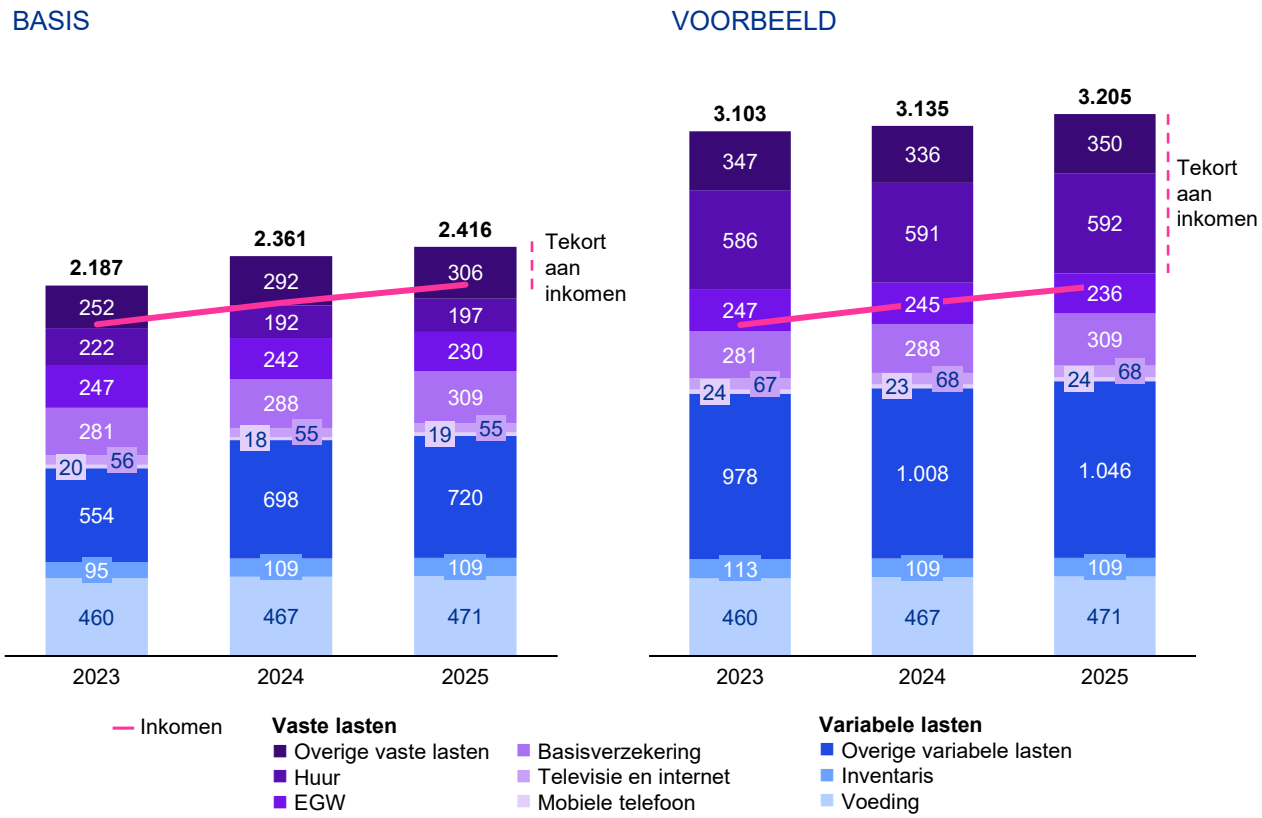
Zoals hierboven beschreven hanteert het Nibud voor de basisuitgaven voor de meeste kostenposten vergelijkbare bedragen, ongeacht het inkomensniveau van het huishouden. Daarom bespreken we de ontwikkeling van de basisuitgaven één keer als algemeen referentiepunt. Voor een huishouden met een huurwoning en een middeninkomen bestaan de basisuitgaven vooral uit voeding, energie, gas en water, en huur. In 2025 vertegenwoordigen deze posten respectievelijk circa 19%, 10% en 8% van de totale basisuitgaven. De post televisie en internet is binnen dit basisbudget relatief klein: circa 2,3% van de totale basisuitgaven in 2025.

Tussen 2023 en 2025 stijgen de totale basisuitgaven voor dit huishouden met circa 3%, van €2.340 naar €2.416 per maand. Deze stijging wordt vooral gedreven door de basisverzekering, inventaris, voeding en overige variabele lasten. De door het Nibud gehanteerde bedragen voor televisie en internet blijven in dezelfde periode vrijwel constant en dalen licht, van €56 naar €55 per maand. Ook de basisbedragen voor huur en energie, gas en water liggen in 2025 lager dan in 2023, respectievelijk met circa 10% en 7%.

Grafiek 2a laat zien hoe het maandbudget van een gezin in het laagste inkomenssegment, aan de hand van deciel 2, zich ontwikkelt tussen 2023 en 2025. Het gaat om huurders die tot de financieel meest kwetsbare huishoudens behoren. De grafiek toont de verhouding tussen vaste lasten zoals huur, energie en zorgpremie en variabele uitgaven, waaronder voeding en overige huishoudelijke kosten.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Grafiek 2a. Maandelijkse vaste en variabele lasten, basis- en voorbeelduitgaven en tekort aan inkomen – huishouden met huurwoning, laag inkomen (2e deciel), 2023-2025

Bron: Nibud (2025).

Het inkomen voor een huishouden in dit segment stijgt van €1.958 in 2023 naar €2.192 in 2025, maar dit is niet genoeg om typische uitgaven te dekken. In Grafiek 2a is te zien dat dit voor zowel basis- als voorbeelduitgaven geldt.

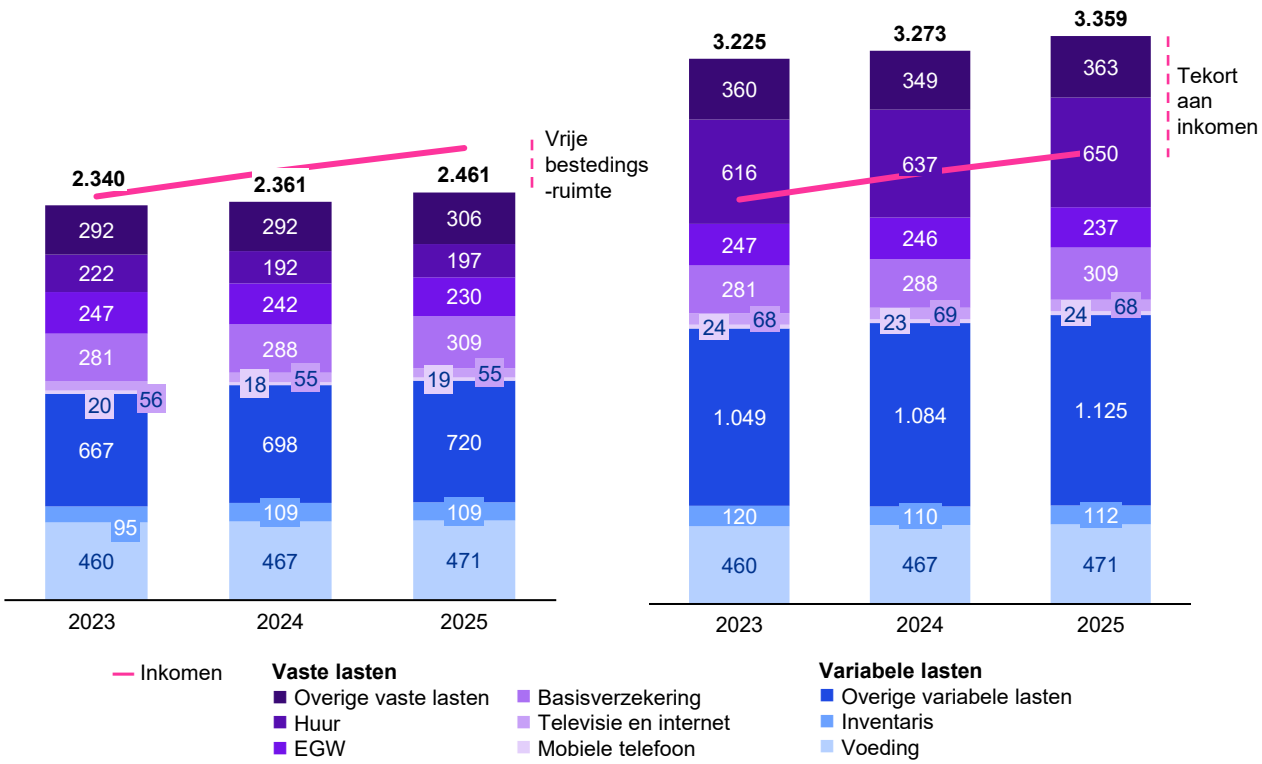
De basisuitgaven – het bedrag dat nodig is om een sober maar verantwoord bestaan te hebben – liggen al boven het inkomen, en daarbinnen zijn het vooral de overige variabele kosten in combinatie met voeding die een flinke hap uit het budget nemen. Onder deze kosten vallen onder meer vervoer en mobiliteit, vrije tijd en recreatie, en onderwijs- en kinderuitgaven. In 2025 bedragen de overige variabele kosten €720, wat met €166 een behoorlijke stijging is ten opzichte van 2023. Elektriciteit, gas en water neemt af van €247 in 2023 naar €230 in 2025.

Binnen de voorbeelduitgaven – het meer realistische bestedingspatroon – valt de huur op als een aanzienlijke kostenpost. In 2025 is deze €592, en dat is iets minder dan een vijfde van het totaal. Bij elkaar vormen huur (€592), energie (€236) en zorg (€309) in 2025 met €1137 meer dan een derde van de maandelijkse lasten in de voorbeelduitgaven. In 2023 nemen deze kosten ook meer dan een derde van de maandelijkse lasten in; de relatieve druk op de totale lasten is overeenkomstig.

In Grafiek 2b vinden we inzicht in de financiële positie van huishoudens met huurwoning die behoren tot het derde deciel van de inkomensverdeling. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 worden zowel het besteedbaar inkomen als de basis- en voorbeelduitgaven getoond.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Grafiek 2b. Maandelijkse vaste en variabele lasten, basis- en voorbeelduitgaven en tekort aan inkomen – huishouden met huurwoning, laag inkomen (3e deciel), 2023-2025

Bron: Nibud (2025).

De inkomsten van dit huishouden nemen van 2023 naar 2025 toe van €2.392 naar €2.679 per maand. De basisuitgaven liggen in elk jaar net onder het inkomen. Net als bij de huishoudens in deciel 2 drukken overige variabele lasten zwaar op het budget. Voor deze groepen groeien ze met €53 van €667 in 2023 naar €720 in 2025. Ook voor huishoudens in deze groep neemt elektriciteit, gas en water af van €247 in 2023 naar €230 in 2025. De voorbeelduitgaven laten zien dat huishoudens in het derde deciel gedurende de gehele periode een tekort houden ten opzichte van een realistischer bestedingspatroon. Hoewel het inkomen tussen 2023 en 2025 stijgt, is deze groei onvoldoende om het verschil met de voorbeelduitgaven volledig te overbruggen. In 2025 is de huur €650 en neemt elektriciteit, gas en water €237 in, terwijl de basisverzekering €309 kost. Tezamen is dit €1176, en dat is net iets minder dan een derde van de maandelijkse vaste lasten. Dat drukt echter relatief minder zwaar op de totale lasten dan deze combinatie van kosten dat in 2023 doet – dan is het maandelijks €1144, en dat is meer dan een derde van de totale lasten van €3225. Overige variabele lasten zijn met €1125 ook grote posten voor deze groep. Binnen de voorbeelduitgaven blijven televisie en internet voor deze groep een relatief kleine post. Voor een huishouden met een huurwoning en een laag inkomen vertegenwoordigen televisie en internet in 2025 circa 2,1% van de totale voorbeelduitgaven. De totale voorbeelduitgaven stijgen tussen 2023 en 2025 met circa 3%, van €3.103 naar €3.205 per maand. Die stijging wordt vooral gedreven door overige variabele lasten, verzekeringen en voeding. De door het Nibud gehanteerde bedragen voor televisie en internet blijven in dezelfde periode vrijwel constant: van €67 per maand in 2023 naar €68 per maand in 2025. Ook het gehanteerde bedrag voor energie, gas en water daalt in de voorbeelduitgaven: in 2025 ligt dit circa 7% lager dan in 2023.

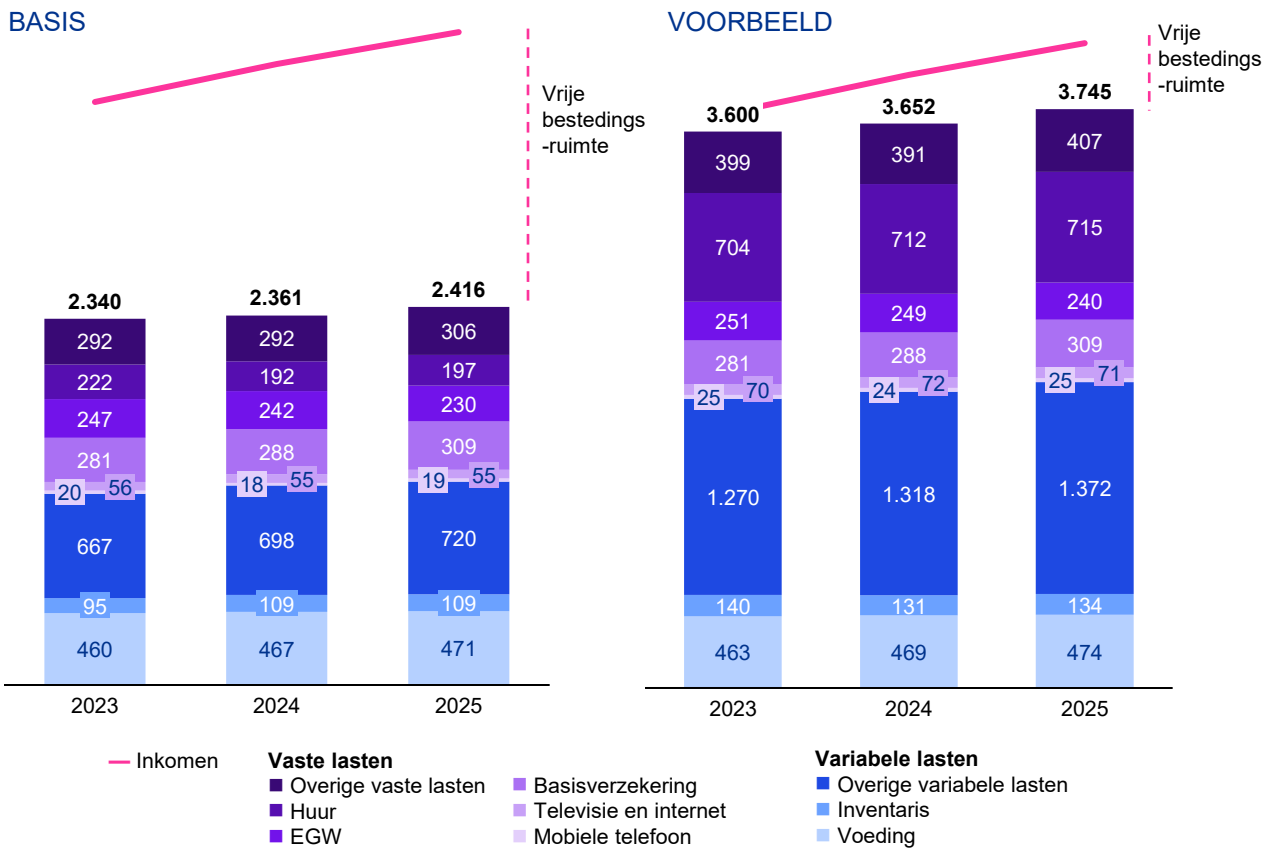
© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Dit onderstreept dat niet alle vaste lasten zich op dezelfde manier ontwikkelen: televisie en internet vormen een kleine en relatief stabiele post, terwijl andere noodzakelijke uitgaven groter zijn of sterker bewegen.

Met een inkomen van €2.679 per maand in 2025 bevindt dit huishouden zich net boven de armoedegrens voor een huishouden met twee kinderen in een huurwoning, die volgens de nieuwe armoedemethodiek van CBS, SCP en Nibud (2024) rond de €2.500 per maand ligt voor een vergelijkbaar huishouden. Het inkomen bedraagt daarmee circa 107% van deze grens. Hoewel dit huishouden volgens deze definitie niet onder de armoedegrens valt, bevindt het zich wel binnen de bredere groep financieel kwetsbare huishoudens die net boven de armoedegrens leeft. In armoedeanalyses wordt daarom vaak ook gekeken naar huishoudens tot 125% van de armoedegrens (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2025). Juist voor deze groep kan een beperkte stijging van energie-, zorg- of andere noodzakelijke kosten het budget snel onder druk zetten, terwijl er weinig ruimte is om te sparen of financiële tegenvallers op te vangen. De mogelijkheden om uitgaven te verlagen, zijn bovendien beperkt. Posten zoals vervoer of abonnementen zijn niet altijd eenvoudig aan te passen; voor werkende ouders kan een ov-abonnement bijvoorbeeld noodzakelijk zijn. Juist dit soort vaste verplichtingen laat zien hoe smal de marge is voor huishoudens met een laag inkomen.

Grafiek 2c laat zien hoe het maandbudget van een huishouden met een huurwoning en een middeninkomen – 50-60 % van de inkomensverdeling – zich ontwikkelt tussen 2023 en 2025. Voor deze groep, waarvan het inkomen stijgt van €3.725 in 2023 naar €4.172 in 2025, is de situatie duidelijk minder nijpend dan bij lagere inkomens. Hoewel vaste lasten zoals huur, energie en zorg een substantieel deel van het budget blijven innemen, groeit de vrije bestedingsruimte doordat het inkomen sneller stijgt dan de voorbeelduitgaven.

Grafiek 2c. Maandelijkse vaste en variabele lasten, basis- en voorbeelduitgaven – gezin met huurwoning, middeninkomen (midden van 5e-6e deciel), 2023-2025

Bron: Nibud (2025).

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Zowel voor de basisuitgaven als voor de voorbeelduitgaven is er voldoende inkomen om deze te bekostigen en om zelfs een beetje te sparen. Werpen we een blik op de voorbeelduitgaven, dan zien we dat zowel vaste als variabele lasten toenemen. De post overige variabele kosten stijgt aanzienlijk, met ruim €100 over twee jaar, en neemt daarmee een groot deel in van de €145 waarmee de totale voorbeeldkosten tussen 2023 en 2025 toenemen. Hoewel de kosten voor energie iets afnemen van €251 in 2023 naar €240 in 2025, valt op dat de huur van €704 in 2023 naar €715 in 2025 stijgt. Kosten voor zorg nemen ook toe, aangezien de basisverzekering met €28 is gestegen tussen 2023 en 2025. Bij elkaar zijn de kosten voor wonen, energie en zorg €1264 in 2025, en dat is iets meer dan een derde van de totale lasten. Ten opzichte van 2023, waarin het totaal van deze kosten €1236 is en ruim meer dan een derde van de lasten bedraagt, drukt dat minder op de totale lasten.

Binnen de voorbeelduitgaven blijft televisie en internet ook voor deze groep een relatief kleine post. Voor een huishouden met een huurwoning en een middeninkomen vertegenwoordigt televisie en internet in 2025 circa 1,9% van de totale voorbeelduitgaven. De totale voorbeelduitgaven stijgen tussen 2023 en 2025 met circa 4%, van €3.600 naar €3.745 per maand. Die stijging wordt vooral gedreven door voeding, overige variabele lasten en huur. De door het Nibud gehanteerde bedragen voor televisie en internet blijven in dezelfde periode relatief constant en schommelen tussen €70 en €72 per maand. Ook hier daalt het gehanteerde bedrag voor energie, gas en water: in 2025 ligt dit circa 4% lager dan in 2023.

Het inkomen stijgt mee met de uitgaven, alleen wel in een hoger tempo. Hierdoor bevinden huishoudens in dit segment zich in een stabiele en relatief comfortabele positie. Ze kunnen stijgende kosten opvangen zonder dat dit ten koste gaat van hun financiële zekerheid. Deze balans geeft ruimte voor kleine financiële keuzes of onverwachte uitgaven, iets wat voor veel lagere inkomensgroepen niet vanzelfsprekend is.

Samenvatting: tussen krapte en ademruimte

De verschillen in financiële ruimte tussen huishoudens zijn groot. Huishoudens met een laag inkomen besteden een groot deel van hun budget aan noodzakelijke uitgaven en bewegen zich dicht rond het niveau dat nodig is om sober maar verantwoord rond te komen. Ter indicatie: voor een huishouden met twee kinderen in een huurwoning ligt de armoedegrens rond €2.500 netto per maand, terwijl het inkomen van dit huishoudtype in het derde deciel in 2025 circa €2.679 per maand bedraagt. Dat betekent niet automatisch dat alle huishoudens met een laag inkomen volgens de formele armoededefinitie onder de armoedegrens vallen, maar wel dat de financiële marge beperkt is. Zelfs beperkte prijsstijgingen of veranderingen in het uitgavenpatroon kunnen daardoor directe gevolgen hebben voor hun financiële stabiliteit.

Huishoudens met een middeninkomen daarentegen beschikken over meer ademruimte. Hun inkomen groeit sneller dan hun uitgaven, waardoor ze buffers kunnen opbouwen of financiële tegenslagen kunnen opvangen. Maar de druk van terugkerende kosten blijft. Bij huishoudens met een laag inkomen is tussen 2023 en 2025 wel enige verbetering zichtbaar ten opzichte van het basisbudget, maar de marge blijft beperkt en de ruimte om voorbeelduitgaven te dekken, is voor de meeste huishoudtypen nog onvoldoende. De analyse maakt daarmee zichtbaar dat verschillen in financiële ruimte blijven bestaan: sommige huishoudens kunnen vooruitkijken en buffers opbouwen, terwijl andere vooral bezig blijven met het sluitend houden van de maandbegroting. In het volgende hoofdstuk onderzoeken we hoe deze verschillen zich verder kunnen ontwikkelen als prijzen en lonen zich minder voorspelbaar gedragen.

Een overeenkomst tussen de onderzochte huishoudens met een huurwoning is dat wonen, energie, zorg en voeding samen de grootste kostenposten vormen. In 2025 vertegenwoordigen deze posten circa 50% van de maandelijkse voorbeelduitgaven bij huishoudens met een laag inkomen en circa 46% bij huishoudens met een middeninkomen. Tegelijkertijd blijven televisie en internet relatief kleine en stabiele kostenposten: circa 2,1% van de voorbeelduitgaven bij lage inkomens en circa 1,9% bij middeninkomens.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

5. Tussen stabiliteit en schok: huishoudens onder druk bij grillige kostenontwikkeling

Vaste lasten leggen structureel beslag op het huishoudbudget, maar veranderlijkheid in sommige kosten kan extra risico betekenen voor betaalbaarheid. Onvoorspelbare stijgingen in bijvoorbeeld energieprijzen of zorgkosten kunnen de financiële ruimte van huishoudens plotseling en substantieel aantasten, zoals zichtbaar werd tijdens de energiecrisis van 2022-2023, toen gas- en elektriciteitsprijzen abrupt stegen en de koopkracht van huishoudens fors onder druk kwam te staan (Lehtonen & Eijsink, 2025).

In dit hoofdstuk illustreren we met twee eenvoudige scenario's van inkomens- en kostenontwikkeling hoe huishoudens met lage inkomens (midden van het eerste tot en met het derde deciel) en middeninkomens (midden van het vijfde en het zesde deciel) er mogelijk financieel voordeel of hinder van ondervinden.

Om die toekomstige ontwikkeling inzichtelijk te maken, hanteren we twee scenario's die de periode tot 2030 beslaan. Beide scenario's zijn geënt op de meest recente ramingen uit het Centraal Economisch Plan 2025 van het CPB (Centraal Planbureau, 2025) en schetsen de mogelijke invloed van loon- en prijsontwikkelingen op de betaalbaarheid van het dagelijks leven. De analyse is geen voorspelling, maar een verkenning binnen realistische economische bandbreedtes.

Tabel 4. Aannames per scenario, groeipercentages per jaar

Scenario	Normaal	Grillig
Ontwikkeling inkomen	• 4,1% in 2026 • Afnemend met 0,5% per jaar tot 2% in 2027-2030	• 4,1% in 2026 • 2% in 2027-2030
Inflatielasten excl. GWE	• 2% in 2026 • 2,3% in 2027 • Afnemend met 0,1% per jaar tot 2% in 2030	• 2% in 2026 • 3% in 2027-2030
Inflatielasten GWE	• 2% tot en met 2030	• 2% in 2026 Hypothetische piek vergelijkbaar met ontwikkeling energiekosten rond 2022: • +18% in 2027 t.o.v 2026 • 67% in 2028 • -40% in 2029 en stabiel in 2030

Bron: CPB-raming Macro Economische Verkenning 2026 (2025); Energie Besparen Info (2025); KPMG-scenario-aannames.

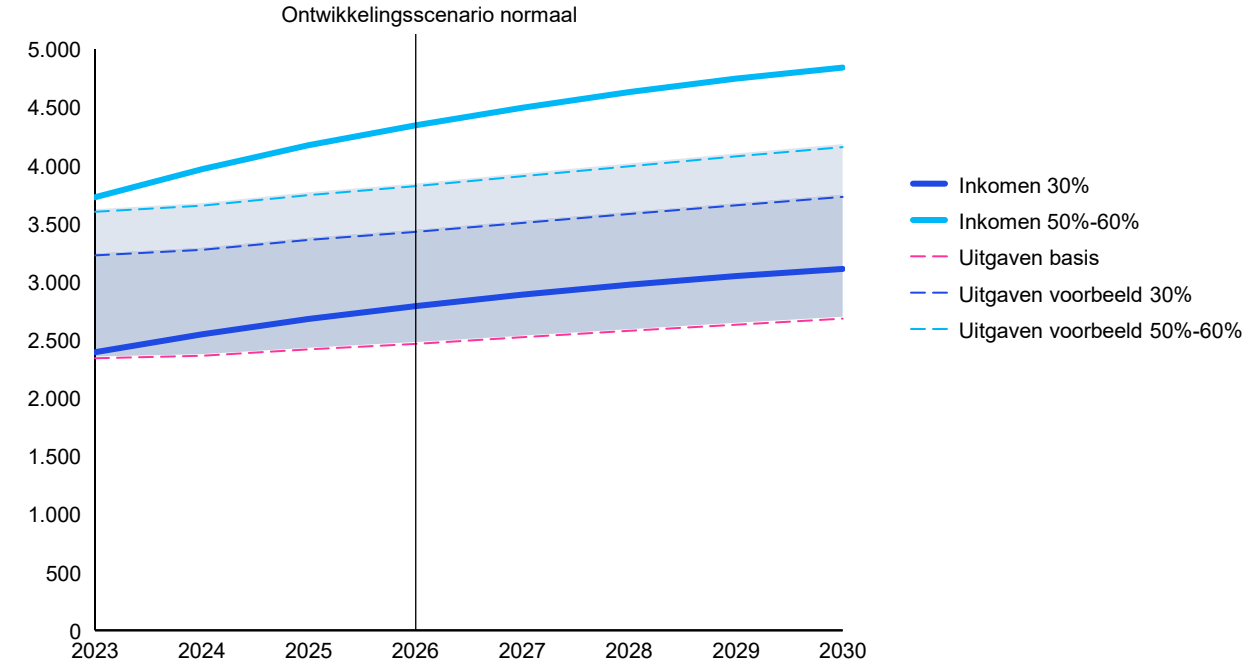
Het normale scenario gaat uit van een stabiele economie: lonen in de marktsector blijven in 2026 nog met 4,1% relatief sterk stijgen, maar vlakken daarna jaarlijks af tot circa 2% in 2030, in lijn met de langjarige verwachting. De inflatie beweegt in dit scenario in dezelfde richting, dalend van 2,6% in 2026 naar 2% aan het eind van het decennium. In deze context groeien inkomens iets sneller dan prijzen, waardoor huishoudens geleidelijk meer ruimte krijgen en financiële weerbaarheid kunnen opbouwen.

Het grillige scenario verbeeldt een minder gunstig toekomstbeeld, waarin een prijsschok de kosten van energie opnieuw opdrijft. De loonontwikkeling blijft stabiel op 2%, maar de inflatie voor lasten exclusief GWE loopt vanaf 2027 op tot ongeveer 3% per jaar en blijft tot 2030 hardnekkig hoog. Deze blijvende prijsdruk zorgt ervoor dat de koopkrachtwinst die in de voorafgaande jaren is opgebouwd, grotendeels verdwijnt. Vooral huishoudens met lagere inkomens zien hun vaste lasten sneller stijgen dan hun inkomen, waardoor hun financiële positie kwetsbaar blijft en het risico op tekorten opnieuw toeneemt. Het fenomeen van blijvende prijsdruk is een reëel risico, in lijn bijvoorbeeld met het 'langer-hoger-scenario' in de recente scenarioverkenning van het CPB ten aanzien van de impact van de Iranoorlog op kosten (CPB, 2026).

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Grafiek 3a laat zien hoe het besteedbaar inkomen en de basisuitgaven zich ontwikkelen voor twee typen huishoudens tussen 2023 en 2030, onder het normale scenario.

Grafiek 3a. Ontwikkeling van het inkomen en de uitgaven in een normaal scenario voor een gezin met huurwoning met een laag inkomen (3e deciel) en een middeninkomen (midden van 5e-6e deciel) [(in euro gemiddeld per maand)]

Bron: Nibud (2025); Centraal Planbureau (2025); KPMG-scenarioanalyse.

Voor huishoudens met een laag inkomen, het derde deciel, stijgt het besteedbaar inkomen van €2.679 per maand in 2025 naar €3.108 in 2030, een totale stijging van ongeveer 16%. Als we de onderbroken blauwe lijn volgen in Grafiek 3a, zien we de basisuitgaven in dezelfde periode toenemen van €2.416 naar €2.681 per maand. Dat is een stijging van ruim 11%, en dat blijft nog onder het inkomen. De voorbeelduitgaven voor deze groep liggen echter boven het inkomen en blijven daar gedurende de volledige periode die we in dit scenario verkennen. In 2030 bedragen de voorbeelduitgaven €3.728. Dit betekent dat deze huishoudens keuzes moeten blijven maken in hun uitgaven om een tekort ten opzichte van dit ruimere uitgavenpatroon te voorkomen.

Voor de middeninkomens, het midden van het vijfde en het zesde deciel, stijgt het besteedbaar inkomen van €4.172 naar €4.840 per maand van 2025 tot 2030, wat duidt op een totale stijging van ongeveer 16%. Binnen ons scenario kan deze groep rekenen op een licht groeiend positief verschil tussen inkomen en de voorbeelduitgaven. Dat verschil groeit van €427 in 2025 naar €684 in 2030. Dit betekent dat deze groep niet alleen de noodzakelijke uitgaven kan dekken, maar ook ruimte heeft voor meer realistische bestedingspatronen, sparen of het opvangen van onverwachte kosten.

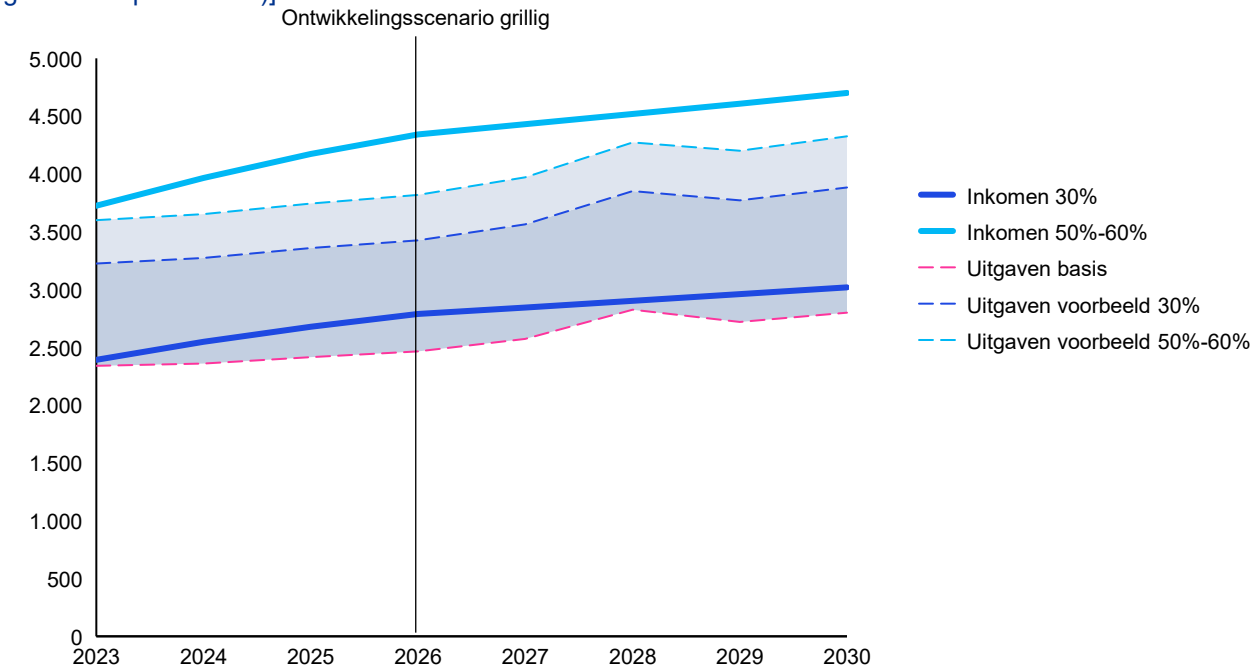
Huishoudens met een laag inkomen kunnen in een stabiel scenario het sobere basisbudget doorgaans nog bekostigen, maar hebben onvoldoende ruimte om de Nibud-voorbeelduitgaven volledig te dekken. Dat betekent niet dat ze in de praktijk structureel meer uitgeven dan ze verdienen; huishoudens kunnen hun uitgaven aanpassen, interen op spaargeld, hulp ontvangen of betalingen uitstellen. De analyse laat vooral zien dat de ruimte voor een realistischer bestedingspatroon beperkt blijft.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Middeninkomens houden wel financiële ruimte over en kunnen schommelingen beter opvangen. De kloof in financiële veerkracht tussen deze groepen blijft daarmee bestaan, ook in een stabiel economisch scenario.

Na het normale scenario, waarin inkomens en uitgaven zich relatief stabiel ontwikkelen, is het van belang om ook de mogelijke gevolgen van onverwachte prijsschokken te verkennen. Grafiek 3b laat zien hoe het besteedbaar inkomen en de uitgaven zich ontwikkelen in een grillig scenario, waarin bijvoorbeeld energieprijzen tijdelijk sterk stijgen en de inflatie hardnekkig hoog blijft.

Grafiek 3b. Ontwikkeling van het inkomen en de uitgaven in een grillig scenario voor een huishouden met huurwoning met een laag inkomen (3e deciel) en een middeninkomen (midden van 5e-6e deciel) [(in euro gemiddeld per maand)]

Bron: Nibud (2025); Centraal Planbureau (2025); KPMG-scenarioanalyse.

Vooral voor huishoudens met een laag inkomen leidt de piek tot een groter tekort. Het inkomen bedraagt in 2028 €2.902, terwijl de voorbeelduitgaven dan €3.852 zijn; dat is een tekort van €950. Ter vergelijking is het tekort dat deze groep ervaart in 2027 €719 en in 2026 €637. Dat tekort neemt met meer dan €200 toe. Na de piek komt het tekort niet meer in de buurt van de oude omvang; het komt in 2030 uit op €864. Dit wordt met name aangedreven door een stijging van de voorbeelduitgaven en het inkomen dat niet gelijkmatig toeneemt. De analyse laat zien dat huishoudens met een laag inkomen bij een prijsschok extra kwetsbaar zijn, vooral wanneer dempende maatregelen uitblijven. Dit is te verwachten: huishoudens die financieel kwetsbaar zijn zullen in een situatie van economische tegenslag extra kwetsbaar zijn bij het uitblijven van maatregelen die kunnen helpen de schok te verzachten.

Voor de middeninkomens, het midden van het vijfde en het zesde deciel, neemt het besteedbaar inkomen toe. De voorbeelduitgaven nemen echter sterker toe na de prijsschok van €375 in 2030. Tijdens de piek in 2028 is het overschot het kleinst, namelijk €246.

Ondanks deze extra druk houden middeninkomens voldoende ruimte om financiële schokken op te vangen, maar de marge wordt tijdelijk flink kleiner en het opbouwen van reserves gaat trager dan bij een stabiel prijsverloop. Deze groep ziet zichzelf niet direct geconfronteerd met harde keuzes zoals wel het geval is voor een huishouden met een lager inkomen.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Maar ook middeninkomens met een kleinere financiële buffer zijn genoodzaakt bewuster met hun uitgaven om te gaan. Dit kan zich uiten in het uitstellen van grotere aankopen, minder sparen, of het aanpassen van het consumptiepatroon om onverwachte kosten op te kunnen vangen. Waar lage inkomens direct in de knel komen, worden middeninkomens in een grillig scenario gedwongen om hun financiële gedrag aan te passen en hun bestedingen kritischer tegen het licht te houden.

In het grillige scenario dalen de energieprijzen na de tijdelijke piek wel, maar keren ze niet volledig terug naar het oorspronkelijke niveau. Hierdoor blijft het uitgavenniveau structureel hoger dan vóór de schok. Omdat de loonontwikkeling in de gehanteerde CPB-raming geleidelijk afvlakt, groeit het besteedbaar inkomen minder snel dan de uitgavenbasis na de piek. Dit verschil in groeipad verklaart waarom het tekort na de schok niet volledig herstelt, maar op een hoger niveau blijft dan in het basisscenario. Deze dynamiek sluit aan bij de waargenomen ontwikkeling na de energieprijspiek van 2022-2023. Toen daalden energieprijzen wel maar bleven ze structureel hoger dan het pre-crisisniveau, waardoor de betaalbaarheid voor kwetsbare huishoudens blijvend onder druk stond (Lehtonen & Eijsink, 2025).

Het geconstateerde tekort doet zich met name voor bij een realistischer uitgavenpatroon (de voorbeelduitgaven). Bij het sobere basisbudget ontstaat een genuanceerder beeld. Voor huishoudens in het derde inkomensdeciel is dit basisniveau in de meeste gevallen nog haalbaar, zij het vaak met een beperkte financiële marge. Voor huishoudens in de lagere decielen is de ruimte kleiner en kunnen noodzakelijke uitgaven sneller tot financiële spanning leiden. Dit onderscheid is relevant voor de interpretatie van financiële kwetsbaarheid: een huishouden kan het basisbudget nog net bekostigen, terwijl er tegelijkertijd onvoldoende ruimte is voor een realistischer uitgavenpatroon of voor het opvangen van onverwachte kosten.

Tussen stabiliteit en spanning

De analyse laat zien dat een tijdelijke prijsschok, zoals een piek in energiekosten, de financiële ruimte van huishoudens onder druk kan zetten. In de scenario's blijft het sobere basisbudget voor de onderzochte huishoudens in veel gevallen nog haalbaar. Dat is een belangrijk positief signaal.

Tegelijkertijd neemt bij lage inkomens het tekort ten opzichte van de voorbeelduitgaven toe, terwijl bij middeninkomens de financiële buffer kleiner wordt.

De kwetsbaarheid zit daarmee niet alleen in het inkomensniveau, maar vooral in de beperkte ruimte om het uitgavenpatroon aan te passen wanneer kosten onverwacht stijgen. Huishoudens hoeven daardoor niet automatisch in de schulden te komen, maar kunnen wel worden gedwongen om te bezuinigen, spaargeld aan te spreken, uitgaven uit te stellen of minder ruimte over te houden voor normale bestedingen.

In het volgende hoofdstuk brengen we de belangrijkste inzichten uit deze analyse samen en formuleren we aanbevelingen voor beleid en het maatschappelijke debat over betaalbaarheid in Nederland.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

6. Expertreflectie: betaalbaarheid in perspectief

De voorgaande hoofdstukken laten zien hoe de betaalbaarheid van het dagelijks leven zich ontwikkelt voor verschillende groepen huishoudens in Nederland. Op basis van kwantitatieve analyse van inkomens- en uitgavendata is inzichtelijk gemaakt dat inkomensgroei niet automatisch leidt tot meer financiële ruimte, dat vaste lasten structureel een groot deel van het budget opslokken en dat met name huishoudens met een laag inkomen kwetsbaar blijven voor prijsschokken. Zelfs wanneer het basisuitgavenpatroon volgens Nibud-normen kan worden gedekt, blijkt de marge beperkt en gevoelig voor onverwachte kosten.

Zulke bevindingen kunnen bredere vragen oproepen over structurele bestaanszekerheid in Nederland. Wanneer huishoudens formeel boven de armoedegrens vallen, maar feitelijk weinig buffers hebben, wat zegt dat dan over de mate waarin economische stabiliteit daadwerkelijk zekerheid biedt? En hoe moeten we de uitkomsten van de scenarioanalyse duiden in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing, inkomensongelijkheid en grillige prijsontwikkelingen?

Om deze vragen te verkennen is Anna Louise Custers, PhD (Hogeschool van Amsterdam), lector Armoede Interventies op het gebied van armoede en sociale ongelijkheid, gevraagd om vanuit haar academische expertise te reflecteren op de bevindingen van dit onderzoek. Haar bijdrage plaatst de kwantitatieve analyse in een bredere sociaal-economische context en gaat in op wat de resultaten betekenen voor structurele betaalbaarheid, kwetsbare groepen en beleidsontwikkeling in Nederland. Die bijdrage is te lezen in de volgende alinea's.

Structurele betaalbaarheid

De analyse laat zien dat veel huishoudens structureel beperkte financiële ruimte hebben, ook als ze net boven de armoedegrens leven. Dit komt overeen met andere analyses en statistieken: bij armoedecijfers kijken we niet alleen naar mensen op en onder de armoedegrens (zo'n 551.000), maar ook naar mensen die tot 125 procent boven de armoedegrens leven. Dit zijn in totaal zo'n 1,65 miljoen mensen, die financieel kwetsbaar zijn (CBS, 2025). Daarnaast zijn er cijfers over 'hand-to-mouth'-huishoudens; dit zijn huishoudens die elke maand alles uitgeven wat er binnenkomt. Dit gaat om één op de acht huishoudens (CPB, 2024). Ten slotte geeft zo'n één op de drie huishoudens aan moeite te hebben met rondkomen (Nibud, 2025). Met andere woorden: de groep huishoudens met beperkte financiële ruimte is aanzienlijk, en lang niet al deze huishoudens leven onder de armoedegrens.

Vaste lasten en keuzevrijheid

De financiële ruimte die huishoudens kunnen beïnvloeden is beperkt, zeker voor de lage inkomensdecielen. De analyse laat bijvoorbeeld duidelijk zien dat de laagste inkomensdecielen in de meeste gevallen net of nauwelijks boven het basisbudget van het Nibud uitkomen. Dit basisbudget vormt de theoretische ondergrens voor een sober bestaan. Wat opvalt uit de analyses is dat tussen 2023 en 2025 een groep lage inkomens, met name het derde deciel, zowel nominaal als relatief iets boven het basisbudget is uitgegroeid. Met andere woorden: ook al stegen de vaste lasten in deze periode, het besteedbaar inkomen ten opzichte van het basisbudget steeg iets harder. Dat is positief, en ook te verwachten gezien de stevige inkomensmaatregelen die in deze periode zijn genomen (denk aan de eenmalige verhoging van het minimumloon en daaraan gekoppelde uitkeringen en vervolgens een aantal toeslagen (kindgebonden budget en huurtoeslag). Dit laat zien dat beleid bij kan dragen aan het verbeteren van de financiële ruimte

Over de huishoudtypen

Uit de analyse blijkt dat huishoudens met kinderen in het derde inkomensdeciel dichter op het basisbudget moeten leven, terwijl alleenstaande ouders ruimte lijken te hebben om dichter op de voorbeelduitgaven te leven. Dit is een interessante trend en vergelijkbaar voor mensen die in armoede leven (grofweg het eerste en tweede inkomensdeciel): ook daar zie je dat het risico op armoede groter is voor een paar met kinderen, dan voor alleenstaande ouders.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Ook dit heeft te maken met landelijk beleid, waardoor de koopkracht van minima bij eenouderhuishoudens verder boven de armoedegrens uitkomt dan bij ouderparen (CBS, 2025).

Risico op schulden

Als huishoudens het niet redden om op het niveau van voorbeelduitgaven te leven, betekent dit nog niet direct dat er schulden ontstaan. Een laag inkomen geeft wel een verhoogd risico op schulden: bijna één op de drie mensen onder de armoedegrens heeft problematische schulden, terwijl in de gehele bevolking één op de tien mensen schulden heeft (CBS, 2025).

Cijfers zeggen niet alles

Tot slot is het bij analyses zoals deze altijd belangrijk om in gedachten te houden dat minima- en voorbeeldbegrotingen een gemiddelde weergeven, en mensen in de praktijk andere keuzes kunnen maken. Dit draagt eraan bij dat niet iedereen met weinig geld problematische schulden krijgt, maar het werkt ook andersom. Als mensen op papier wel uit zouden moeten komen, kan het goed zijn dat dit in werkelijkheid niet zo is. Het is ingewikkeld om uitgavenpatronen van mensen te vangen in een gemiddelde berekening. Mensen kunnen bijvoorbeeld worden geconfronteerd met onbekende onvermijdelijke uitgaven zoals hoge zorg- of energiekosten waarmee geen rekening wordt gehouden in de voorbeeldbegrotingen. Budgetteren, keuzes maken onder schaarste, opvattingen over wat onvermijdbaar is, impulsen en langdurige discipline spelen een rol in wat er maandelijks daadwerkelijk in huishoudboekjes gebeurt.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

7. Conclusie: in Nederland is rondkomen niet vanzelfsprekend

De betaalbaarheid van het dagelijks leven in Nederland ontwikkelt zich ongelijk. Hoewel het besteedbaar inkomen van huishoudens tussen 2023 en 2025 duidelijk is gestegen, vertaalt deze groei zich niet voor iedereen in meer financiële ruimte. Vooral voor lage inkomens blijft het huishoudbudget structureel krap, terwijl middeninkomens zich in een stabielere en comfortabelere positie bevinden.

Tussen 2023 en 2025 namen de inkomens in alle onderzochte groepen toe. Voor huishoudens met een laag inkomen – rond de €2.700 per maand in het derde inkomensdeciel – verbeterde de positie ten opzichte van het basisbudget licht. Daarmee konden ze het bedrag dat volgens het Nibud nodig is voor een sober maar verantwoord bestaan in de meeste gevallen dekken. Tegelijkertijd bleef de marge beperkt. Voor de meeste huishoudtypen lagen de voorbeelduitgaven, die een realistischer bestedingspatroon vertegenwoordigen, nog steeds boven het inkomen. Dat betekent dat deze huishoudens wel enige verbetering ervaren, maar nog weinig ruimte hebben voor normale bestedingen, buffers of onverwachte kosten. Voor middeninkomens, in het midden van het vijfde en zesde deciel, bleef die ruimte duidelijker aanwezig. Zij konden niet alleen in hun basisuitgaven voorzien, maar ook hun voorbeelduitgaven dekken en enige financiële ruimte behouden.

Kostenposten die bij elkaar het zwaarst wegen, zijn wonen, energie, zorg en voeding. Voor de onderzochte huishoudens met een huurwoning vertegenwoordigen deze posten in 2025 bijna de helft van de maandelijkse voorbeelduitgaven. Televisie en internet vormen daarentegen een relatief kleine en stabiele kostenpost binnen het totale huishoudbudget. Bij lage inkomens vormen bovendien de overige variabele lasten, waaronder voeding, vervoer en huishoudelijke kosten, een toenemende drukfactor. Deze groepen geven vrijwel hun volledige inkomen uit aan basisbehoeften, terwijl middeninkomens ruimte overhouden voor sparen of onvoorziene uitgaven.

Een eenvoudige scenarioanalyse laat zien dat betaalbaarheid niet alleen afhangt van het inkomensniveau, maar ook van de vraag of inkomensgroei voldoende meebeweegt met stijgende noodzakelijke uitgaven. In een stabiel economisch scenario, dat we verkennen in een eenvoudige analyse, stijgt het besteedbaar inkomen iets sneller dan de uitgaven, waardoor middeninkomens hun positieve marge behouden of licht zien groeien, van enkele honderden euro's per maand in 2025 tot iets meer richting 2030. In ons grillige scenario slinkt deze buffer, maar blijft de balans positief. Voor lage inkomens blijft de situatie kwetsbaar: hun besteedbaar inkomen neemt wel toe, maar blijft ook richting 2030 onvoldoende om de Nibud-voorbeelduitgaven volledig te dekken. Omdat deze voorbeelduitgaven voor deze groep ook in de uitgangssituatie al buiten bereik liggen, moet dit tekort niet worden gelezen als een nieuw verlies, maar als aanwijzing dat een grillig kostenscenario de bestaande afstand tot een realistischer uitgavenpatroon vergroot of bestendigt. Deze analyse richt zich op de verhouding tussen besteedbaar inkomen en uitgaven. Vermogen, spaargeld en schuldenpositie zijn hierin niet afzonderlijk meegenomen, terwijl deze factoren mede bepalen hoe goed huishoudens onverwachte kostenstijgingen kunnen opvangen. Dat maakt financiële buffers een relevant onderwerp voor vervolgonderzoek naar de betaalbaarheid en veerkracht van Nederlandse huishoudens.

Lage inkomens kunnen de basisuitgaven volgens Nibud-normen doorgaans nog net bekostigen, maar hebben geen ruimte voor voorbeelduitgaven of onverwachte kosten. De financiële marge is smal en gevoelig voor prijsschommelingen. Middeninkomens beschikken over meer flexibiliteit en keuzevrijheid in hun bestedingen, maar ervaren eveneens oplopende vaste lasten die hun langetermijnruimte beperken. De analyse laat zien dat vaste lasten een groot en moeilijk aanpasbaar deel van het huishoudbudget vormen, terwijl de financiële ruimte van met name lage inkomens beperkt blijft. Hierdoor ervaren deze huishoudens structureel weinig financiële speelruimte.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Structurele betaalbaarheid ontstaat pas wanneer de ontwikkeling van inkomens en kosten met elkaar in balans komt en als noodzakelijke uitgaven duurzaam aansluiten bij wat huishoudens daadwerkelijk kunnen dragen.

De expertreflectie van Anna Louise Custers, PhD – lector Armoede Interventies aan de Hogeschool van Amsterdam – plaatst deze bevindingen in een bredere context van financiële kwetsbaarheid. Zij benadrukt dat beperkte financiële ruimte niet ophoudt bij de armoedegrens: ook huishoudens net boven die grens kunnen weinig buffers hebben en kwetsbaar zijn voor onverwachte kosten. Tegelijkertijd laat de analyse zien dat beleid effect kan hebben; de lichte verbetering van lage inkomens ten opzichte van het basisbudget tussen 2023 en 2025 sluit aan bij inkomensondersteunende maatregelen in die periode. Custers wijst er daarnaast op dat gemiddelden en referentiebudgetten de werkelijkheid vereenvoudigen. Huishoudens kunnen op papier net rondkomen, terwijl onvermijdelijke uitgaven, schuldenrisico's, beperkte buffers en de dagelijkse druk van keuzes onder schaarste maken dat betaalbaarheid in de praktijk kwetsbaarder is dan cijfers alleen laten zien.

Daarmee is betaalbaarheid geen momentopname van inkomen of koopkracht, maar een structurele vraag: hoeveel ruimte houden huishoudens over wanneer het noodzakelijke is betaald – en hoelang blijft die ruimte bestaan als het tegenzit?

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

8. Onafhankelijkheid en verantwoording

Dit onderzoek is gefinancierd door KPN. KPMG heeft het onderzoek op eigen titel uitgevoerd. De onderzoeksvragen zijn in overleg met KPN afgestemd, maar de doelstelling en reikwijdte van het onderzoek zijn door KPMG vastgesteld. KPMG heeft zelfstandig de onderzoeksopzet, methodologie, data-analyse en interpretatie van de resultaten bepaald. KPN heeft geen toegang gehad tot de onderliggende onderzoeksdata en heeft geen inhoudelijke invloed uitgeoefend op de bevindingen of conclusies. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van dit rapport berust volledig bij KPMG. Anna Louise Custers heeft haar bijdrage geleverd vanuit haar rol als lector Armoede Interventies bij de Hogeschool van Amsterdam.

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

9. Bronnenlijst

Autoriteit Consument & Markt. (2024). Marktbeschouwing telecommarkt 2024. Den Haag: Autoriteit Consument & Markt. https://www.acm.nl

Autoriteit Consument & Markt. (2024). Monitor Energiemarkten 2024. Den Haag: Autoriteit Consument & Markt. https://www.acm.nl

Autoriteit Consument & Markt. (2024). Telecommonitor 2024. Den Haag: Autoriteit Consument & Markt. https://www.acm.nl

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). Huishoudens: inkomen, bestedingen en vermogen. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. https://www.cbs.nl

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). Inkomensbegrippen – besteedbaar inkomen.

Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. https://www.cbs.nl

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025). Leven in armoede 2025. Den Haag/Heerlen:

Centraal Bureau voor de Statistiek. https://longreads.cbs.nl/leven-in-armoede-2025/

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025, 27 juli). Bijna 1 op 3 arme mensen heeft problematische schulden. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/30/bijna-1-op-3-arme-mensen-heeft-problematische-schulden

Centraal Bureau voor de Statistiek, Sociaal en Cultureel Planbureau, & Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (2024, 17 oktober). De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten. Den Haag: CBS/SCP/Nibud. https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2024/10/17/de-nieuwe-methode-om-armoede-in-nederland-te-meten/

Centraal Planbureau. (2023). Macro Economische Verkenning 2023. Den Haag:

Centraal Planbureau. https://www.cpb.nl

Centraal Planbureau. (2024). Centraal Economisch Plan 2024. Den Haag: Centraal Planbureau. https://www.cpb.nl/publicatie/centraal-economisch-plan-2024

Centraal Planbureau. (2024). Koopkracht en armoede in beeld 2024. Den Haag:

Centraal Planbureau. https://www.cpb.nl

Centraal Planbureau. (2024, 10 september). Verschillen tussen hand-to-mouth-huishoudens in Nederland. Den Haag: Centraal Planbureau. https://www.cpb.nl/verschillen-tussen-hand-mouth-huishoudens-nederland

Centraal Planbureau. (2025). Centraal Economisch Plan 2025. Den Haag: Centraal Planbureau. https://www.cpb.nl/publicatie/centraal-economisch-plan-2025

Centraal Planbureau. (2025). Macro Economische Verkenning 2026. Den Haag:

Centraal Planbureau. https://www.cpb.nl/raming/raming-september-2025-mev-2026

Centraal Planbureau. (2026). Economische impact van hogere energieprijzen door de Iranoorlog. Den Haag: Centraal Planbureau. https://www.cpb.nl/system/files/cpbmedia/CPB_publicatie-economische-impact-van-hogere-energieprijzen-door-de-iranoorlog_0.pdf

Energie Besparen Info. (2025). Ontwikkeling energieprijzen: stijging van gasprijs en stroomprijs tussen 1970 en 2025. Geraadpleegd op 11 november 2025, van https://www.energiebespareninfo.nl

European Commission. (2024). Mobile and fixed broadband prices in Europe 2024. Brussels: European Commission. https://digital-strategy.ec.europa.eu

Ipsos I&O. (2025, 16 september). Prinsjesdagonderzoek 2025: politiek vertrouwen daalt naar niveau van voor kabinet-Schoof. In opdracht van NOS. https://www.ipsos-publiek.nl/actueel/prinsjesdagonderzoek-2025-politiek-vertrouwen-daalt-naar-niveau-van-voor-kabinet-schoof/

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Lehtonen, L., & Eijsink, G. (2025, juli). Energie-inflatie: De impact van de energiecrisis op huishoudens. De Nederlandsche Bank. https://www.dnb.nl/publicaties/publicaties-onderzoek/analyse/energie-inflatie-de-impact-van-de-energiecrisis-op-huishoudens

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (2023). Koopkracht 2023–2024: dit verandert er. Utrecht: Nibud. https://www.nibud.nl/nieuws/koopkracht-2023-2024-dit-verandert-er/

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (2024). Voorbeeldbegrotingen en referentiecijfers. Utrecht: Nibud. https://www.nibud.nl/samenwerken/cijfers-en-rekentools/voorbeeldbegrotingen-en-referentiecijfers/

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (2025). Perspectief op betaalbaarheid: Huishoudfinanciën in 2025. Utrecht: Nibud. https://www.nibud.nl

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (2025, 4 september). Het belang van een buffer. Utrecht: Nibud. https://www.nibud.nl/nieuws/het-belang-van-een-buffer/

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (2023). Nibud dataset 2023 [Data set]. Utrecht: Nibud. Niet openbaar toegankelijke dataset, gebruikt voor onderzoeksanalyse in dit rapport.

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (2024). Nibud dataset 2024 [Data set]. Utrecht: Nibud. Niet openbaar toegankelijke dataset, gebruikt voor onderzoeksanalyse in dit rapport.

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. (2025). Nibud dataset 2025 [Data set]. Utrecht: Nibud. Niet openbaar toegankelijke dataset, gebruikt voor onderzoeksanalyse in dit rapport.

NOS. (2025, 11 september). Vorig jaar grootste stijging koopkracht in meer dan 20 jaar. https://nos.nl/artikel/2581975-vorig-jaar-grootste-stijging-koopkracht-in-meer-dan-20-jaar

NOS. (2026, 16 april). CPB: huishoudens gaan erop achteruit door oorlog Midden-Oosten. https://nos.nl/artikel/2610684-cpb-huishoudens-gaan-erop-achteruit-door-oorlog-midden-oosten

Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2025, 1 april). Initiatiefnota Omtzigt – Betaalbaarheid van internetdiensten. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2025Z06168&did=2025D14254

© 2026 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Dit rapport is opgesteld door KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder KvK 33263682, lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited ('KPMG International'), een Engelse entiteit. De naam KPMG en het logo zijn geregistreerde merken van KPMG International.

© 2026 KPMG Advisory N.V. Alle rechten voorbehouden.